

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαί.— Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

30 Ἀπριλίου 1878

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ

Ἡ ἀνωτέρω σφραγὶς ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐπομένου ἔγγραφου,
οὗτινος τὸ πρωτότυπον εὐγενῶς ἐκοινοποιήθη ἡμῖν ὑπὸ
τοῦ κ. Δ. Στεφάνου. Σ. τ. Δ.

Ἐν ἔγγραφον τῆς
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΗΣ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣ

Πρὸς τοὺς φιλιτάτους ὁμογενεῖς τοὺς
κατοικοῦντας εἰς Ζάκυνθον.

Φίλιτατοι ὁμογενεῖς,

Κατὰ χρέος πατριωτικὸν διὰ τὴν ἀγάπην
τῶν λαβωμένων ἀδελφῶν σας, στείλατέ μας ὅτι
τάχιστα δύο κάσσας ξαντὸ λινὸ, ἀπὸ τὸ χρησι-
μώτερον εἰς τὰ τραύματα καὶ πεντακόσιες πη-
χες πανὶ λινὸν ἢ βαμπακερόν, ὡς χρησιμεύσουν
διὰ τοὺς πληγωμένους, ἀπὸ τὸ ἐφθινώτερον· τὸ
δὲ στήσιμον αὐτῶν ζητήσατε παρὰ τοῦ εἰς Γα-
στούνην Γεωργίου Σισίνη, ὅστις διορίζεται νὰ
σᾶς τὸ πληρώσῃ· εἰς τὴν Πελοπόννησον δὲν εὐ-
ρίσκωμεν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἀξιούμεν νὰ μᾶς τὰ-
ποστεῖτε αὐτόθεν, ἀλλ' ὅσον τάχος διότι ὑ-
στερούμεθα. Ὁ ἐχθρὸς εἰσβάλλει ἀπανταχόθεν
εἰς Πελοπόννησον· μαχόμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν
δικαίων τοῦ ἔθνους, καὶ ἐλπίζομεν νὰ τὸν κα-
ταστρέψωμεν παντελῶς, ἔχομεν ὅμως ἀνάγκην
τῆς βοηθείας σας, καὶ ἐπειδὴ εἴσθε γνήσια τέ-
κνα τῆς αὐτῆς μητρὸς, τῆς ὁποίας θηλάζομεν
τὸ γάλα, συνδράμετέ την καθ' ὅ,τι δύνασθε
καθὼς καὶ προλαβόντως σᾶς ἐγράψαμεν. Δὲν
ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ αἰσθητικὴ ἑλληνικὴ καρ-
διά σας πάσχει, διὰ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον
τῆς Ἑλλάδος, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ τῆς σωτηρίας
τῆς· ἀλλ' ἂν τύχη καὶ αἱ περιστάσεις δὲν σᾶς
ἐπιτρέπουν νὰ δράμετε αὐτοπροσώπως εἰς βοή-
θειάν της συντρέξατε τοῦλάχιστον διὰ τῆς παν-

ΤΟΜΟΣ Ε'—1873.

τοδυναμίας τῶν χρημάτων, καὶ ἐστὲ βέβαιοι
ὅτι θὰ ἀποκτήσετε δικαίωματα φιλοστοργίας
εἰς τὴν καρδίαν τῆς φιλιτάτης μητρὸς σας, τῆς
ὁποίας καυχᾶσθε γνήσια τέκνα.

Τρίπολις, 28 Αὐγούστου 1822.

[Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μελῶν τῆς Γερουσίας].

Ἡ ἐπομένη λίαν ἐνδιαφέρουσα διατριβὴ ἀπεστάλη ἡμῖν
πρὸς δημοσίευσιν ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Σίθα, ἀπεσπίαθη δὲ ἐξ ἀ-
νεκδότου συγγράμματος αὐτοῦ. Ἐξ αὐτῆς παραλείψαμεν
τὰς μακρὰς ὑποσημειώσεις καὶ μέρη τινα τοῦ κειμένου.
Σ. τ. Δ.

ΑΙ ΚΑΛΑΝΔΑΙ, ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΛΟΥΜΑ

παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

Ὡς γνωστὸν, οἱ Ἕλληνες Καλάνδας δὲν εἶ-
χον, ἐδάνεισαν ὅμως τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τοὺς
Ρωμαίους, οἵτινες Calendas ὠνόμαζον πᾶσαν
ἀρχίμηνον ἡμέραν, εἰδικώτερον δὲ τὴν πρώτην
ἐκάστου ἔτους, ἀρχομένου παλαιότερον μὲν ἀπὸ
τοῦ μηνὸς Μαρτίου, μετέπειτα δὲ μέχρις ἡμῶν
ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου.

Αἱ Καλάνδαι ἦσαν ἡ κατ' ἐξοχὴν ἑορτὴ ἀπάν-
των τῶν ὑπηκόων τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους· πλού-
σιοι καὶ πένητες, ἄστοι καὶ ἀγρόται, ὁδοιπόροι
καὶ θαλασσοπόροι ἐθεώρουν θρησκευτικὸν χρέος
ἵνα ἑορτάσωσι τὴν μεγάλην ἑορτὴν μετ' ἐξαιρε-
τικῆς πομπῆς καὶ εὐωχίας. Ἐν ταύτῃ ἀγογγύ-
στως ἐλύετο τὸ βαλάντιον τοῦ φιλαργύρου, καὶ
ἡ τοῦ πενестέρου τράπεζα παρεσκευάζετο συβα-
ριτικῶς. Ὁ φύσει σκυθρωπὸς ἄνθρωπος παραδό-
ξως μετεβάλλετο εἰς χαροπὸν ἑορταστήν, ὁ δὲ
πενθὼν τὴν στέρησιν τῶν φιλιτάτων ἐλησμονεῖ
τὰ δάκρυα καὶ ἐξεχεῖτο εἰς γέλωτα. Οἱ θανά-
σιμοι ἐχθροί, οἱ δυσηρεστημένοι πρὸς ἀλλήλους
συγγενεῖς, ἄστοι καὶ ξένοι ἠδελφοποιούντο ἐν τῇ
χαρᾷ τῶν Καλανδῶν· ἤρουν τὰ δικαστήρια, ἀ-
νεβάλλοντο αἱ τιμωρίαι, ἐώρταζον καὶ οἱ δεσμώ-
ται. Ὁ αὐστηρὸς παιδαγωγὸς ἀπέβαλλε τὸ ἐπὶ
τοῦ μαθητοῦ του τυραννικὸν κράτος, ἡ δὲ μάστιξ
τοῦ κυρίου ἐκρέματο ἀργὴ ἐμπαιζομένη ὑπὸ τοῦ
μεθυμένου δούλου. Ἀληθὴς ἐπεκράτει ἰσοότης,
καὶ δούλοι μετὰ κυρίων, γέροντες μετὰ νέων, γυ-
ναῖκες μετ' ἀνδρῶν, πάντες ἀναμῖξ εὐωχοῦντο,
ἐπαίζον, ἐγέλων. Ἡ ἑορτὴ ἦν ἀληθὲς στάδιον
εὐωχίας καὶ γέλωτος, ὁ δὲ πλείοντον γέλων,
τρώγων καὶ πρὸ πάντων πίνων ἀνευσχημεῖτο νι-
κητής. Τοιαῦται ἦσαν αἱ Καλάνδαι ἐν τῇ τε-

χύσεως παρ'αυτῆς ἡ διάκρισις τοῦ εἰς ἐκάστην ἑορτὴν ὁρισμένου χρόνου, ὅστις ἀπετέλει τὴν κυριωτάτην βάσιν τῆς ὑπὲρ τῶν πομπῶν τούτων δημοτικῆς παραδόσεως. Τὸ δέλεαρ τοῦτο ἐπέ- τυχε μὲν παρὰ τοῖς ἀστέρις, διότι καὶ αὐστηρό- τερον ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπετηροῦντο καὶ προ- χείρους εὗρισκον νέας θυμηθίας εἰς ἀντικατά- στασιν τῶν παλαιῶν, οἱ ἀγρόται ὅμως κατ'ὥρ- θωσαν ὅπως παρ'αυτῶν ἀπὸ τοῦ ἐκκλησια- στικὸν δίκτυον διδὲ βλέπομεν τούτους καὶ μόνους ἑορτάζοντας τὰς Καλάνδας, ὡς καὶ τὰ τοῦ Πανός καὶ Βάκχου ὅργια κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος μέχρι τῶν Σταυροφορικῶν χρόνων, πιθανῶς δὲ καὶ ἀργότερον. Εἰς διατήρησιν τῶν παλαιῶν αὐτοῦ παραδόσεων ὁ λαὸς ἀνέδειξεν οὐ μόνον ἐπιμονὴν ἀλλὰ καὶ εὐφυΐαν· φοβούμενος τὰ ἐκ- κλησιαστικὰ ἀναθέματα προσεποιεῖτο ὅτι ἀπε- κήρυττε τὴν ἀφορίζομένην ἑορτὴν, πράγματι ὅ- μως ἐλησμονεῖ μόνον τὸ ὄνομα ἀλλ' οὐχὶ τὸ ἔ- θιμον. Ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν τὰ Συμπόσια, ἥδη δὲ θέλομεν ἐν συντόμῳ ἐκθέσει τὰς παρα- δόξους φάσεις τὰς ὁποίας διεληθύσα ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ἑορτὴ κατ'ὥρθωσε νὰ ἐπιζήσῃ μέχρι τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων.

Ὁ μέγας Βασίλειος λεπτομερῶς περιέγραψε τὰ τότε ἐν Καππαδοκίᾳ τελούμενα Συμπόσια, ἡ περιγραφὴ δὲ αὐτῆς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἑορτὴ μεταβαλοῦσα ἀπλῶς τὸ ὄνομα οὐδὲν ἤττον ἐξα- κολουεῖ ἀπαράλλακτως μέχρις ἡμῶν τελουμένη.

Ἡ ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος ἀπηγόρευσε τὰ Συμπόσια ταῦτα. Καταδικασθέντα καὶ ὑπὸ δύο ἐτέρων συνόδων, τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ (κανὼν ζ') καὶ τῆς ἐν Αἰδοικίᾳ (κανὼν ν'), ὁ λαὸς συγ- χωνεύσας μετ' ἄλλης χριστιανικῆς ἑορτῆς με- τωνόμασεν Ἀγάπας· ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνω κανό- νες ὡς πρόφασιν τῆς καταργήσεως τῶν Συμπο- σίων ἐπρόβαλλον τὴν πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς συνά- φειαν τῶν χριστιανῶν, ὁ λαὸς θέλων νὰ ἄρῃ καὶ τὴν πρόφασιν ταύτην μετέφερεν ἐντὸς αὐ- τῶν τῶν ἐκκλησιῶν τὰς βακχικὰς αὐτοῦ Ἀγά- πας. Ἀλλ' ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος ἐννοήσασα τὸ στρατήγημα αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε καὶ τὰς Ἀ- γάπας διατάξασα τὴν ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν ἀπο- βολὴν αὐτῶν· ὁ λαὸς φοβηθεὶς τὴν νέαν τῶν Πα- τέρων ἀπειλὴν ἐξέβηκεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰς Ἀγά- πας καὶ στρώσας αὐτὰς ἐν τῷ προαυλίῳ τῆς ἐκ- κλησίας ἐώρταζεν ἐν τῷ ὁρισμένῳ χρόνῳ μετὰ χορῶν καὶ βακχικῶν ᾠσμάτων. Ἄλλοι κανόνες διώκουσι τὰς Ἀγάπας καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστι- κοῦ προαυλίου, καὶ τότε τὰ Συμπόσια καταφεύ- γουσιν εἰς τὰς χλοερὰς πεδιάδας καὶ τὰ ἐρη- μωκλήσια, οὕτω δὲ κατ'ὥρθωσαν ἵνα διατηρη- θῶσι μέχρις ἡμῶν ὑπὸ τὸ τοῦρκικόν ἐπὶ τέλους ὄνομα Κουρμπάνια (θυσίαι), τῆς Ἀγάπης με- ταπεσοῦσης εἰς ἄλλην σημασίαν. Ἀλλ' οὕτε

1. Ἀγίτην σήμερον ὁ λαὸς καλεῖ τὴν δευτέραν ἐκκλη-

τὰ Κουρμπάνια εἶδε μὲ καλὸν ὄμμα ἡ ἐκκλησία, διὸ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μακεδονικῆς Καμπα- νίας Θεόφιλος ἀφιερῶσας δύο ὁλόκληρα κεφάλαια τοῦ Ταμείου τῆς Ὁρθοδόξιας κατὰ τῶν Κουρμ- πανιστῶν συζητεῖ πρὸς τούτους ὡς ἑξῆς· «Ἀλλὰ τί προφασίζονται αὐτοὶ οἱ Κουρμπανισταὶ καὶ λέγουσιν; ἡμεῖς θυσίαν δὲν κάμνομεν, ἀλλ' ἐ- πειδὴ καὶ εἰς πανήγυριν πηγαίνομεν, ἡ φανερὰ μας σφάζει ἐν πρόβατον νὰ συμφάγωμεν. . . διατί δὲν ἀγοράζεις ἐν ἐξ αὐτῶν νὰ ψήσης; ὁ- ποῦ καὶ νὰ σοῦ τὸ χάρισον, δὲν τὸ δέχσαι· μόνον ζωντανὸν νὰ τὸ σφάξῃς θέλεις, καὶ ὁλόκλη- ρον νὰ τὸ ψήσης, καὶ νὰ τὸ θεωρήσῃς (σπλαγχνο- σκότης); . . διατί δὲ καὶ τὸ δέμα τοῦ κουρμ- πανίου σου τὸ ἀφιερώνεις εἰς τὸ μοναστήρι, καὶ δὲν εἶναι οὕτε συγχωρημένον νὰ τὸ κρατή- σῃς, οὕτε νὰ τὸ πωλήσῃς; . . Ἀχ, χριστιανέ, τὰ ἴδια καὶ ἀπαράλλακτα εὗρισκον νὰ ἔκαμναν καὶ οἱ Ἕλληνες εἰς τὰς πανηγυρικὰς τῶν θυ- σίας».

Ἡ ἀνωτέρω περὶ Συμποσίων παρέκβασις ἐ- γράφη πρὸς ἀπόδειξιν τῶν διαφορῶν μεταπτώ- σεων τὰς ὁποίας ὑπέστησαν τὰ ἑορτολογικὰ ὀ- νόματα ἐν διαστήματι δεκακαιπέντε ὅλων ἑκα- τονταετηρίδων. Μέχρι τῶν Σταυροφορικῶν χρό- νων ἡ παλαιὰ Καλανδικὴ πομπή, δηλαδή τὰ συνεχῆ συμπόσια, αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις καὶ ἰδίᾳ αἱ προσωποδοφορίαι, συγχέονται πρὸς τὰ Κλητόρια καὶ πρὸ πάντων τὰ λεγόμενα Βοτὰ καὶ Βρουμάλια, περὶ ὧν κατωτέρω ἀπὸ τῆς II' ὁμῶς ἑκατονταετηρίδος πᾶσαι αἱ ἑορταὶ αὐταὶ ἀφανίζονται, ἀφοῦ ὅμως πρότερον μετεβίβασαν πᾶσαν τὴν πομπὴν αὐτῶν εἰς τὰς Ἀποκρέω· τὸ ὄνομα τοῦτο (Ἀποκρέωσιμος ἢ Ἀποκρεώσιμος) ἀ- παντᾷ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, δηλοῦν ἀπλῶς τὰς τελευταίας πρὸ τῆς Τεσσαρακοστῆς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα κρεωφάγους ἡμέρας· ἀπὸ τῶν Παλαιολόγων ὅμως ἡ Ἀπό- κρεως προσλαβοῦσα συνεπίκουρον καὶ τὸ θέατρον ἐνθρονίζεται ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν βακχικὴ ἑορτὴ ἢ μᾶλλον πομπή· ὡς δὲ τῶν ἐπὶ Ἀστερίου Κα- λανδῶν κυριώτατος χαρακτηρισμὸς ἦσαν αἱ προσωποδοφορίαι, οὕτω καὶ τῆς νῦν Ἀπόκρεω κε- φαλαϊώδες γινώρισμα εἶναι ἡ μεταμφίασις. Ἀλλὰ καὶ τὰ συμπόσια συγχωνευθέντα εἰς τὰς Ἀπο- κρέω ἀποτελοῦσι τὴν ἀπόδοσιν² τῆς βακχικῆς

1. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ λαὸς ἤρχισεν ἑορτάζων τὰς Ἀποκρέω μετὰ τινος βακχικῆς πομπῆς ἐπὶ τῶν Εἰκο- νομάχων βασιλέων, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἐξῆς περιγραφῆς τῶν Κατηχητικῶν λόγων Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου· «Εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην ἄδουσιν ᾠδαὶ δαιμονικά, ἔχουν τραγού- δια, καὶ παίζουν ὡτὼν μωρὰ παιδία.» Στουδίτου Κατη- χήσεις, μεταγλωττισθεῖσαι εἰς ἀπλὴν φράσιν. Ἐνέτισις, 1770 (Κατήχησις τῇ Κυριακῇ τῆς Τυροφάγου, σελ. 103).

2. Ἀπόδοσιν ἔλεγον οἱ βυζαντινοὶ τὸ τέλος ἐκάστης ἐπι- σήμου ἑορτῆς. Ducange, Gloss. Graec. λ. ἀποδόσθαι. Ὁ Σοφοκλῆς (Greek Lexicon λ. Ἀπόδοσις) ὁρθῶς πα- ρατηρεῖ ὅτι ἡ βυζαντινὴ ἀπόδοσις ἀντιστοιχεῖ πρὸς

ταύτης ἑορτῆς· ἐνῷ δὲ ἠλλαξαν τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὸ λατινικώτερον καλούμενα Κούλουμα (Cumulus, προσθήκη, ἀπόδοσις), οὐδὲν ἤττον ἡ πομπὴ μέ- νει ἐπὶ ἡ αὐτὴ ὡς πρὸ χιλίων πεντακοσίων ἐτῶν τὴν περιέγραψεν ὁ μέγας Βασίλειος.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ

Βίος αὐτοῦ καὶ ἀνκαλύψεις.

[Μετάφρασις Α. Μ.]

Δ'

Γνωστότερος πάντων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, ὧν αἱ κατὰ μέρος ἀλληλοδιαδόχοι νέαι γεωγρα- φικαὶ ἐρευναι ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις τῶν γεω- γραφικῶν ἐπιστημῶν, εἶναι ὁ Χριστοφόρος Κο- λόμβος. Ὁ ἐξοχος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ μεταδώσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τοὺς τόπους, οὓς ἀνεκάλυψεν· ἴσως δὲ καὶ τὸ τοιοῦ- τον ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς δημοτικότητος τοῦ ὀνόματός του· διότι πάντοτε οἱ θαυμασταί, τοῦ- λάχιστον οἱ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρός, τοῦ καθιερώσαντος ἅπαντα τὸν βίον αὐτοῦ εἰς τὴν τέλεσιν μεγάλου ἔργου, εἰς τὴν ἐπιδιώξιν γεν- ναίας ιδέας ἢ ὠφελίμου, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ ἐγείρωσι μνημεῖον εὐγνωμοσύνης δημοσίας, ὅταν ἐγένετο ὄψιμα τῆς ἀφοσιώσεώς του.

Ὁ Κολόμβος ὑπῆρξεν εἰς τῶν τοιούτων ἀν- δρῶν· διότι πλὴν μιᾶς ἡμέρας δόξης, ἅπας ὁ βίος αὐτοῦ διήλθεν ἐν μέσῳ ἀγώνων κατὰ τῆς ἀδιαφορίας, τῆς κακεντρεχείας καὶ τῆς ἀχαρι- στίας τῶν συγχρόνων του· ἤθελε δὲ τούτου ἔ- νεκα λάβει τιμητικὴν θέσιν ἐν τῷ μαρτυρο- λογίῳ τῆς ἐπιστήμης, ἐὰν ἡ ἱστορία, ἥς αἱ κρί- σεις πιστεύονται ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων, δὲν ἐπεφύλασσαν αὐτῷ ἐτέραν, ἢ οὐχὶ ἐνδοξότεραν (οὐδὲν ἐνδοξότερον τοῦ νὰ πάθῃ τις ἐκ τινος μεγάλης ιδέας), τοῦλάχιστον ἐπιφθονώτεραν θέ- σιν· διότι ἀποθεώσασα τὸν τελικὸν θρίαμβον ἐξ- ἤλειψε τὰς περιπετείας καὶ τὰ παθήματα τῆς ἐπιχειρήσεως.

Τὰς δυσκολίας ταύτας, τὰς ἀδικαιήτως ἀνα- φαινομένας, τὰ κωλύματα, τὰ πάντοτε μεγεθυ- νόμενα, τοὺς ἐς αἰὲ παρόντας κινδύνους, ὀλίγον γνωστοὺς, κυρίως δ' εἰπεῖν κακῶς γνωστοὺς, προ- τιθέμεθα ἐνταῦθα ν' ἀφηγηθῶμεν, παρακολου- θοῦντες βῆμα πρὸς βῆμα τὸν περιώνυμον θαλασ- τὸ τῶν Ἑβραίων ἐξ ὁδίου σημαίνον, ὡς προερέθη, τὴν τελευτήν· πραγματικῶς δὲ ἐπιθανάτιος πομπῆς τῶν Ἀποκρέω εἶναι τὰ Κούλουμα, τὰ ὅποια οἱ Γάλλοι καὶ Ἴταλοι εἰδικότερον καλοῦσιν enterrement du Car- naval, funeraire del Carnovale. Ὡς γνωστὸν τὸ Carne- val παράγεται ἐκ τῶν τοῦ νεωτέρου λατινισμοῦ λέξεων Carnelevamen, Carnelevale, Carnelevarium, Carni- privium, σημαίνουσιν ὡς ἡ Ἀπόκρεως τὴν ἄρσιν, ἀπο- χήν, καὶ ἀφαίρεσιν τοῦ κρέατος· πᾶσαι αἱ λέξεις αὗται δὲν εἶναι ἀρχαιότεραι τῶν Σταυροφορικῶν χρόνων, ἐν ἀρχῇ δ' ἐδήλουν μόνον τὴν τελευταίαν τῆς Τυροφάγου ἐδόμοδος Κυριακὴν.

Ὅτι δὲ ἡ νῦν Ἀποκρεωτικὴ πομπὴ εἶναι ἡ αὐτὴ τῶν πα- λαιῶν Καλανδῶν πειθόμεθα καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ τελευταία τῆς Καλανδικῆς πομπῆς ἡμέρα ἐκαλεῖτο ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Ἀπόδοσις, δηλαδή Κούλουμα (Νεαρχὴ 103, σελ. 269, ἐκδ. Ἑρρ. Στεφάνου).

σοπρόν, κατὰ τὸ ἡμερολόγιον αὐτοῦ, τὸ συντα- χθὲν ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ πλῶν, οὓς ἐπεχεί- ρησε πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ ἀνὴρ, εἰς ὃν ἀνήκει ἡ δόξα ὅτι ἀνέωξε νέον κόσμον εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν, ἐ- γεννήθη περὶ τὸ 1436 ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς Γενούης. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι βέβαιον, ἀμφίβολον ὅμως ἐν τίνι πόλει, διότι ἡ Σαβόνη, ἡ Φιεζόλη, ἡ Ὀνέλια, ἡ Κογόρεο, ἡ Νέρβη, ἡ Μπογκιάσκο καὶ ἡ Γενούη, κυρίως δὲ ἡ τελευταία διεκδι- κοῦσι τὴν τιμὴν τῆς ἐν αὐταῖς γεννήσεως τοῦ ἀνδρός. Ἐν ταῖς ἀμφιβολίαις ἀφηγήσεσι βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ πατήρ τοῦ Κολόμβου Δομίνικος Κο- λόμβος, ἦτο μικρὸς βιομήχανος μαλλίων, ἱκα- νῶς εὐπορος ὥστε νὰ χορηγήσῃ τοῖς τέκνοις αὐ- τοῦ σχεδὸν τελείαν παιδείαν. Οὕτω δὲ ὁ πρε- σβύτερος τῶν υἱῶν του Χριστοφόρος ἀπεστάλη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Παβίας, ὅπου ἐν ἡλι- κίᾳ 14 ἐτῶν ἔμαθε τόσων γεωγραφίαν, κοσμο- γραφίαν, γεωμετρίαν καὶ ἀστρονομίαν, ὅσην οἱ διδάσκαλοι του ἠδύναντο νὰ διδάξωσιν αὐτῷ.

Μετ' ὀλίγον κατέλιπε τὰ βάρη τοῦ σχο- λείου καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, ἀ- ναλαβὼν ὑπηρεσίαν ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ἀτινα ἡ πόλις τῆς Γενούης ἀπέστελλεν εἰς πά- σας τὰς θαλάσσας. Δι' αὐτῶν ἔκαμε πολλοὺς μεγάλους πλοῦς· ἐπεσκέφθη τὴν Ἀνατολήν, τὴν Δύσιν, τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, πολ- λάκις τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὰς νήσους τῆς Ἀφρικῆς. Ἀπέκτησε δὲ τοιαύτην φή- μιν ὡς θαλασσοπόρος ὥστε ἡ πόλις τῆς Γε- νούης ἀνέθετο αὐτῷ κατ' ἐκλογὴν τὴν διοίκησιν τοῦ στόλου τῆς ὅταν ἐπολέμει κατὰ τῆς δημο- κρατίας τῆς Ἑνετίας· πολὺ δὲ ὕστερον ὁ βασι- λεὺς Ἰσπανίας ὁ Ἄνδρεαυὸς ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὴν ἀρχηγίαν ἐκστρατείας εἰς τὰ παράλια τῆς Βαρβαρίας.

Οἱ ἄλλεπάλληλοι αὐτοῖ διόρισμοι, ἐξηγούμε- νοι καὶ διὰ τῆς ἀνωτέρας μαθήσεως μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ναυτικῶν, ἢν ὁ Χριστο- φόρος Κολόμβος εἶχεν ἀποκτήσει δι' εἰδικῶν ἰ- δίων μελετῶν, ἃς καθ' ἐκάστην ἐποίει ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει, κατέστησαν αὐτὸν γνω- στὸν εἰς πάντας, οὐδαμῶς ὅμως προσεπηύξη- σαν καὶ τὸ θαλάντιόν του.

Κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν ταξιδιῶν του ἐ- σχεδίαζε γεωγραφικοὺς πίνακας, οὓς ἐπώλει εἰς τοὺς ναυτικούς ὅπως ἐπαρχὴ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ ἐπιθυμίαν πρὸς σπουδὴν τῆς γεωγραφίας, ἐπιστήμης τῆς αἰ- τελοῦς, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ὀλίγοι ἄνθρωποι ἡσθά- νοντο ἔρωτα.

Περὶ τοιαῦτα λοιπὸν ἀσχολούμενος εὐνόητον ὄντως καθίσταται πῶς ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ιδέα, εἰς ἣν ἐμελλε ν' ἀφιέρωσιν τὸν βίον του. Ὁδηγούμε- νος ἐκ τῆς ἀπειροῦ ἐκτάσεως τῶν θαλασσῶν ἐπὶ τῆς γῆνις σφαίρας, διότι τότε δὲν ἐγνώριζον

εἰμὴ τὴν Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ Ἀφρικὴν, δὲν ἡδύνατο νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὑπῆρχε τόσο μεγάλη κενὸν, καὶ ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ σκέψις ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ξηρὰ τις εἰς τὰ ἀγνώστα ἐκεῖνα παράλια.

Δὲν ἐπρέσβευε λοιπὸν ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ νέος κόσμος (ἀπέθανε μάλιστα μὴ γινώσκων ὅτι ἀνεκάλυψε τοιοῦτον), ἀλλ' ὑπελόγιζεν ὅτι ἡ Ἀσία θὰ προεξέτεινετο πολλὸ περισσότερο παρ' ὅσον ἦτο γνωστὴ. Ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ νομίζων τὴν τὴν γῆν πολλὸ μικροτέραν τοῦ πραγματικοῦ αὐτῆς μεγέθους, ἐδίδασκεν ὅτι τὰ παράλια τῆς Ἀσίας ἀφίσταντο 2,000 λεύγας τῶν παραλίων τῆς Εὐρώπης. Ὁ Κολόμβος ὅμως μᾶλλον ἐπίστευεν εἰς τὸν Σενέκα καὶ τὸν Στράβωνα, οἵτινες διατείνοντο ὅτι οὐρίου πνέοντος ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἡδύνατό τις νὰ πλεύσῃ ἐξ Ἰσπανίας εἰς τὰς Ἰνδίας.

Κατὰ τὸν χρόνον δὲ τούτον τὸ μέγα εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νέας δόου διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ συντομωτέρας ὥπως φθάσῃ τις εἰς τὰ πλούτη τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας. Οἱ σοφοί, οὗς καθημερινῶς συνεβουλεύοντο, συνεζήτησαν τὸ πρῶτον, ἔγραψαν περὶ τῶν θαλάσσιων ἐκβάσεων, καταφανῶς Ἰνδικῶν, ἅτινα ἀνεύρισκον συνήθως κατὰ μῆκος τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἀγ. Βικεντίου τῆς Ἰσπανίας, πλησίον τῆς νήσου Μαδέρας καὶ τῶν νήσων Ἀζόρων. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐγίνωσκον τότε αὐτὸ τὸ γιγάντειον ῥεύμα, τὸ καλούμενον Ἐγκάλπιον ρεύμα (Gulf-Stream), συνεπέρανον ὅτι ἡ Ἀσία δὲν ἀπέχει πολλὸ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ θαλασσοπορία δὲν ἐφάνετο ἀδύνατος. Ἐγνώριζον τότε τὰς Ἀζόρας ὡς σημεῖον ἀναψυχῆς καὶ παρεδέχοντο τὴν ὑπαρξίν τῶν νήσων Ἀντίλια μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Αἱ τοιαῦται διαδόσεις τῶν χρόνων τούτων, αἵτινες συνέπιπτον μετὰ τοῦ θέματος, περὶ δὲ ὁ Κολόμβος ἐνησχολεῖτο, ἐξήγειρον ἐπὶ μᾶλλον τὴν διάνοιάν του, καὶ ἤρξατο μελετῶν πᾶσαν ἐκθεσιν περιηγητοῦ, ἐξήταζε γηραιούς ναυτικούς, συνήθουσαν ὅλας τὰς δυνατάς πληροφορίας καὶ συνήψεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Μαρτίνου Βεχάιμ, ἀνδρὸς πεπαιδευμένου, ὅστις ἐφεῦρε τρόπον, δι' οὗ τὸ ἀστρολάβιον ἐφηρμόσθη εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ναυτιλίας, καὶ μετὰ τοῦ περιωνύμου ἀστρονόμου Τοσκανέλλου.

Ἐν βραχείᾳ εἶχε σχεδὸν περατώσει τὸ σχέδιόν του, ὅτε ἐν τινὶ ἐκδρομῇ εἰς τὰ παράλια τῆς Πορτογαλλίας ἐπυρπολήθη τὸ πλοῖόν του, καὶ πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἐν αὐτῷ ἀπωλέσθη, αὐτὸς δ' οὐτως ἐσώθη κολυμβῶν.

Μετὰ τὸ συμβῆναι τοῦτο ἀπεσύρθη εἰς Λισσαβὼνα, ἐνθα εἰργάζετο ἰχθυογραφῶν πίνακας γεωγραφικούς, ναυτικά σχέδια, καὶ κατασκευάζων γνήσιους σφαίρας, ὧν ἐγένετο μεγίστη πώλησις εἰς τὸ ἐμπόριον διὰ τούτου δὲ συνῆψε καὶ φι-

λικὰς σχέσεις πρὸς τινὰ εὐγενῆ Ἴταλὸν Βαρθολομαῖον Παλεσρέλλον, ἱκανώτατον ναυτικὸν καὶ, ὡς ὁ Κολόμβος, κάτοχον γεωγραφικῶν γνώσεων, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἰδρύσει ἀποικίαν εἰς τὴν ΒΑ. τῆς Μαδέρας κειμένην νήσον Πόρτο Σάντο, τότε νεωστὶ ἀνακαλυφθεῖσαν.

Ὁ Παλεσρέλλος ἔδωκε γυναικὰ εἰς τὸν Κολόμβον τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Φελίππαν τῷ 1470' μετ' ὀλίγῃ δ' ἔτη ἀποθανὼν ἀρῆκεν αὐτῷ ἀντὶ πάσης κληρονομίας τὰ χειρόγραφα του, τὰ ὀργανά του, τὰς παρατηρήσεις του. . . . καὶ τὴν μικρὰν ἀποικίαν.

Θεωρεῖται ὡς βέβαιον, ὅτι ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος διέμεινεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν Πόρτο Σάντῳ, ὅπου ἐδράμωσαν ἐπὶ μᾶλλον τὰς πεποιθήσεις του ἐπὶ τοῦ σχεδίου, ὑπερδιελογίζετο, τὰ φυσικὰ ἐκβάσματα, ἅτινα ὁ Ὁκεανὸς ἐρριπτεν ἐπὶ τῶν παραλίων τῆς νήσου.

Ἐν τούτοις ὥπως πορισθῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν συμμετέσχε θαλασσοποριῶν τινων εἰς τὰ παράλια τῆς Γουινέας, ἔπειτα πωλήσας πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἐν Πορτο Σάντῳ ἐξώπλισε πλοῖον δι' οὗ ἐπλεύσεν εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν ἵνα ἰδίῳις ὀμνῶσι βεβαιωθῇ περὶ τῶν ἀνακαλύψεων, ἃς ἡ παράδοσις ἀπέδιδεν εἰς τοὺς Σκανδιναvoὺς θαλασσοπόρους. Τοῦτο δ' ἔπραξε διότι εἶχεν ὀριστικῶς ἀποφασίσει διὰ πάσης θυσίας νὰ κάμῃ ἀρχὴν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐπιχειρήσεως.

Ἀγνωστος ἡ ἐκβάσις τοῦ πλοῦ τούτου, πιθανὸν εἶναι μόνον ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐπιχειρήσις, διότι ὁ Κολόμβος ἐπανελθὼν εἰς Λισσαβὼνα ἤρξατο πάλιν νὰ κατασκευάζῃ χάρτας καὶ σφαίρας πρὸς συντήρησιν ἐαυτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς του.

Περὶ τὸν χρόνον τούτον διέλαμψεν εἰς τὸν Κολόμβον μεγάλη ἐλπίς. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας Ἀλφόνσος Ε' ἐζήτησε τὴν συμβουλὴν τοῦ ἀστρονόμου Τοσκανέλλου περὶ τοῦ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ πορευθῇ τις εἰς τὰς Ἰνδίας διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ. Ὁ Τοσκανέλλος ἀπήντησε δι' ὑπομνήματος καταφατικῶς ἐπρότεινε δὲ τὸν Κολόμβον ὡς τὸν μᾶλλον πεπειραμένον ναυτίλον καὶ ἱκανὸν νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἀγαθὸν τοιοῦτον ἔργον.

Ὁ Κολόμβος προσεκλήθη εἰς τὴν αὐλὴν, ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦτο διάβημα εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα κατέληξεν, οὐχὶ διότι ὁ βασιλεὺς δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν, ἀλλὰ διότι ἀπετράπη τῆς ἐπιχειρήσεως, ἕνεκα τοῦ ἀρξάμενου πολέμου κατὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ ἀπέθανεν οὐδαμῶς τυχὼν χρόνου ὥπως σκεφθῇ ἐπὶ τούτου.

Ὁ διάδοχός του Ἰωάννης Β' διὰ πανουργίας, ἐφ' ἣ ὅμως ἐτιμωρήθη ἐκ τῆς ἀποτυχίας τῆς θαλασσοπορίας, ἦν ἀνέλαβε, προσεποιήθη ὅτι ἀποδέχεται τὰ σχέδια τοῦ Κολόμβου. Ἐνόμισε δὲ ὅτι καὶ πᾶς ἄλλος ἡδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὰ, καὶ εὐθὺς ὡς ἐξετέθησαν αὐτῷ καθαρώς, ἀπέσει-
λεν εἰς ἐπιστημονικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς ἐξέτασιν,

αὕτη δὲ δις ἀπέρριψεν αὐτὰ ὡς χιμαίρικὰ καὶ ἀσεβῆ. Ἐν τῷ μεταξύ δ' ὁ Ἰωάννης ἐξώπλισε καθέβαν, ἦν ἀπέστειλεν εἰς Κίαν διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ τὸ πλοῖον ὅμως μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Λισσαβώνας, τοῦ πληρώματος ἀποθαρρυνθέντος ἐκ τῆς ἀπειρίας τοῦ πρῶτος καὶ τῆς ἀθυρίας τῶν ναυτῶν, προσελούσης ἐκ τρικυμίας καταλαβούσης αὐτοὺς.

Βαθέως δυσαρεστηθεὶς διὰ τὸν ἀγενῆ αὐτὸν τρόπον τοῦ Ἰωάννου Β' κατενόησεν ὁ Κολόμβος ὅτι οὐδὲν ἡδύνατο νὰ ἐλπίζῃ ἐκ τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλλίας· τὸν κενὸν οὗτος ἐγένετο ἀντίζηλος αὐτοῦ ἱκανὸς νὰ ὀργανώσῃ νέαν θαλασσοπορίαν. Διὸ ἀπεφάσισε νὰ προτείνῃ τὸ ταχύτερον τὸ σχέδιόν του εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πατρίδα. Ἀλλ' ἡ δημοκρατία τῆς Γενούης καὶ ἡ τῆς Ἑνετίας εἰς τὰς ὁποίας ἐναλλάξ ἀπηυθύνθη κακῶς ἀπεδέχθησαν τὸ σχέδιον τοῦ ὑπερωκεανείου πλοῦ. Ὁ Κολόμβος μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ἐπανῆλθεν εἰς Λισσαβὼνα ἀκριβῶς ἐν χρόνῳ, ὅπως κλείσῃ τοὺς ὀρθαλμούς τῆς γυναικὸς του, ἥτις ἀπέθνησκεν ἐκ λύπης, ἴσως δὲ καὶ ἐκ πενίας, καταλείπουσα αὐτῷ δεκαετὲς τέκνον (1485).

Τότε πενταχόθεν ἀπωθούμενος, κατηγορούμενος ὡς φαντασιόπληκτος ὑπὸ τῶν σοφῶν τοῦ κράτους, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῶν δανειστῶν, ἀπολέσας τὸ ἀξίωμα του, καὶ μέλλων ν' ἀπολέσῃ καὶ τὴν ἐλευθερίαν του, ὁ μέγας αὐτὸς, ἀλλὰ πτωχὸς ἀνὴρ νύκτωρ ἐφυγεν ἐκ Λισσαβώνας καταφυγὼν εἰς τὴν Ἰσπανίαν μετὰ τοῦ υἱοῦ του Διέγου. Τὴν ὁδοπορίαν ἐξετέλεσε πεζῇ, σχεδὸν δίκην ἐπαίτου, τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου φέρων τὸ τέκνον του ἐπ' ὤμων, στερούμενος πάσης βοήθειας, ἔχων ὅμως ἐλπίδας, αἵτινες ὑπεστήριζον τὰς δυνάμεις του καὶ τὸ θάρρος ἐπορεύετο δέινα προσφέρει εἰς τὸν Φερδινάνδον καὶ τὴν Ἰσαβέλλαν, οἵτινες ἐθασίλευον ἐν Ἰσπανίᾳ, νέον κόσμον, ἦν ἦτο βέβαιος ὅτι ἤθελεν ἀνακαλύψει.

Ἡμέραν τινὰ ἐκ τοῦ κόπου, ἴσως δὲ καὶ τῆς πείνης καταβεβλημένος παρὰ τὴν πόλιν Πάλον, ἔκρουσε τὴν θύραν μοναστηρίου φραγκισκανῶν τῆς Σάντα-Μαρία τῆς Ραβίδας, αἰτῶν φιλοξενίαν διὰ τὴν νύκτα ἐκείνην. Οἱ ἐνάρετοι ἐκεῖ πατέρες ἐκράτησαν αὐτὸν ἐπὶ τρεῖς μῆνας· διότι ὁ ἡγούμενος Δὸν Ζουάν Περὲξ ἐκ Μαρσένης συνεκινήθη ἐκ τῆς ἀθυρίας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ εὐγενοῦς χαρακτῆρος· ἐρωτήσας δὲ τὸ αἶτιον τῆς λύπης καὶ μαθὼν, παρηγόρησεν αὐτὸν διὰ τὰς ἀποτυχίας· ἐπὶ τέλους δὲ συνεμερίσθη τῶν ἐλπίδων του.

Αὐτόθι ὁ Κολόμβος εὗρεν ἀληθεῖς σοφοὺς, οἵτινες μετὰ προσοχῆς ἤκουσαν τὰ σχέδια του καὶ ἐπίστευσαν εἰς τὴν ἀγγίνοιάν του· ἐξήγησεν εἰς αὐτοὺς τὰ σχέδια, τὰ ὁποῖα ἐμελέτησεν κατόπιν ἄνδρες εἰδότες, οἵτινες καὶ ἐζήτησαν διασαφήσεις παρὰ διασήμων θαλασσοπόρων, ἐπὶ τέλους παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς

ἐνεργείας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων του, αὐτοὶ δὲ οὗτοι προσνηθήσαν νὰ παράσχωσι βοήθειαν. Ὁ ἐξοχὸς δὲ Ζουάν Περὲξ, ὅστις ὑπῆρξε πνευματικὸς τῆς βασιλίσσης τῆς Ἰσπανίας καὶ διετήρει ἐπὶ ἐπίδρασιν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν, ἔδωκεν αὐτῷ συστατικὰ γράμματα, καὶ ὅπως μὴ τὸ τέκνον τοῦ Κολόμβου παράσχῃ ἐμπόδιον εἰς τὰ διαβήματά του ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ.

Ὁ Κολόμβος πλήρως χαρὰς ἀνεχώρησεν εἰς Κορδοῦνην, ὅπου διέτριβον τότε οἱ ἡγεμόνες. Ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς συστατικὰς ἐπιστολάς τοῦ Περὲξ, μετὰ δύο μόλις ἔτη ἡδυνήθη νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὴν βασιλίσσαν. Πρὸς τοῦτο δὲ προσέβη εἰς ἄπειρα διαβήματα καὶ ἀπείρους ἀπηύθυνε παρακλήσεις ἀπασχολούμενος τὴν ἡμέραν περὶ τὰ τοιαῦτα, τὴν δὲ νύκτα ἐργαζόμενος εἰς τὴν σχεδιογράφησιν χαρτῶν ὅπως πορίζεται τὰ πρὸς τροφήν. Ἐν τούτοις διετήρει τὸ θάρρος καὶ ἠσθάνετο ὅτι ἐπὶ τέλους ἤθελε νικήσῃ. Ἀπείχεν ὅμως ἐπὶ μακρὰν τὸ τέρας τῶν θλίψεων του.

Παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Φερδινάνδον καὶ τὴν Ἰσαβέλλαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Τολέδου, τοῦ περιωνύμου Καρδινάλιου Γκουζαλὲς δὲ Μενδούζα, ἀνέπτυξεν αὐτοῖς τὸ σχέδιόν του μετὰ τοσαύτης σαφηνείας καὶ ζήλου, ὥστε σχεδὸν κατέπεισεν αὐτούς. Ἐν τούτοις δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμερισθῶσι τὸ πρῶτον πρὶν ὑποβάλλωσι τὴν γνώμην τοῦ Κολόμβου εἰς τὴν κρίσιν συνόδου ἱεραρχῶν καὶ θεολόγων, συγκαλεσθέντων ἐπὶ τούτῳ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Δομινικανῶν τῆς Σαλαμάνκας.

Ὁ Κολόμβος παρέστη ἐνώπιον τῶν δικαστῶν τοῦ τούτων τῷ 1487' λέγομεν δικαστῶν του, διότι ἐκλήθησαν ὡς κριταὶ ἐπιστήμονες. Ἀλλ' οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι, ὡς ἀσχολούμενοι μόνον περὶ θέματα ἐκκλησιαστικά, ἐκρηύχθησαν κατ' αὐτοῦ φυσικῶς, διότι αἱ ἰδέαι τοῦ Κολόμβου ἦσαν ὑπὸ τινὰ ἔποψιν αἰρετικά.

Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους, ἐν οἷς τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα κυρίως εἴλκυνον πολλὴ τὴν προσοχὴν τῶν διοικούντων καὶ οἶονεῖ ἐδέσποζον τῶν λοιπῶν ζητημάτων, οἱ περὶ τοὺς λοιποὺς ἐπιστημονικοὺς κλάδους ἀσχολούμενοι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐμφέρωσι γνώμης ἀντιφασκούσας πρὸς τὰς ἀγίας Γραφάς. Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος παρεδέχετο ὅτι ἡ γῆ εἶχε σχῆμα σφαιρικόν, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ ἀντέτασσαν τὰ κείμενα τῶν Γραφῶν, αἵτινες δὲν παρεδέχοντο τὴν γῆν ὡς σφαιρικὴν· διότι ἐν τῷ ψαλτηρίῳ ἀναγράφεται ὅτι ὁ οὐρανὸς ὡς δέρμα ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς γῆς, [Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὥσει δέρριν· ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ] καὶ ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ παραβάλλει τὸν οὐρανὸν πρὸς σκηνὴν καλύπτουσαν τὴν γῆν.

Ἐπρεπε λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ υποχω-

ρήση πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἀπόδειξις· διότι ὁ Αἰκ-
τάντιος καὶ ὁ ἄγιος Αὐγουστίνος ἀπέδειξαν ἀ-
ναντιρρήτως τὴν μὴ ὑπαρξὴν ἀντιπλόων.

Ὁ Κολόμβος εἰς μάτην κατέβαλε κόπους καὶ
εὐγλωττίαν. Δὲν ὑπάρχουσι χεῖρονες κωφοὶ τῶν
μὴ θελόντων ν' ἀκούσῃ· τὸ δὲ συνέδριον τῆς
Σαλαμάγκας οὐδὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ. Ὁ Κολόμ-
βος ὡς καινὰ πράγματα ἐρχόμενος νὰ καθιερώσῃ
ἀπεπρόβλητο περιφρονητικῶς. Τὸ συμβούλιον ἐθεώ-
ρησε μανίαν τὴν ὑπέμετρον αὐτὴν ἀξίωσιν
κοινοῦ ἀνθρώπου, προτείνοντος τοιαύτην ἀνα-
κάλυψιν· τὴν μᾶλλον ὅσῳ τότε τὸ σχῆμα τῆς
γῆς ἦτο τὸ θέμα τῶν μελετῶν τῶν φιλοσόφων
καὶ σοφῶν· τῶσι δὲ ναυτικοὶ πρὸ μυριάδων ἐ-
τῶν οὐδὲν εἶχον προτείνει περὶ τούτου.

Ὁ Κολόμβος καταφρονούμενος καὶ σκαμπόμε-
νος ἀπῆλθεν εὐτυχῆς λογίζομενος διότι δὲν κα-
τεκρίθη ὡς αἰρετικὸς, ἀλλὰ οὐδόλως ἀπέβαλε
τὸ θάρρος. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς του καὶ τῆς εὐ-
γλωττίας του κατώρθωσε νὰ τύχῃ τῆς προστα-
σίας τῆς Ἰσπελλάς. Αἱ προτάσεις του ἀλλη-
λοδιαδόχως ἐπέμποντο εἰς διαφόρους ἐπιτροπὰς,
ὧν ἡ ἐξέτασις παρετεινότο ἐπὶ μακρόν· ὅτε δὲ
τέλος ἐγένοντο δεκταὶ κατ' ἀρχὴν, ὁ Φερδινάν-
δος εὐρέθη περιπεπλεγμένον εἰς πόλεμον κατὰ
τῶν Μαύρων· μόνον δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Γρε-
νάδας τῷ 1492, συνήνεσε σπουδαίως νὰ δια-
πραγματευθῇ μετ' αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τότε ἡ ἀγχοίνοια τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐ-
μελλε νὰ πλουτίσῃ τὴν Ἰσπανίαν, ἐτέθη ὑπὸ ἐμπο-
ρικῆς συμφωνίας. Ἀγανακτῆσας λοιπὸν διότι πε-
ριμένων τοσοῦτον χρόνον εἶδεν ὅτι μετεχειρίζοντο
αὐτὸν ὡς μισθοφόρον, καὶ ἐξοργισθεὶς ἐκ τῆς πρὸς
αὐτὸν περιφρονήσεως τῶν ἐν τέλει, ἐγκατέλιπε
τὴν Γρενάδαν ἐπὶ σκοπῷ νὰ πορευθῇ νὰ πρὸςφέρει
εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Γαλλίας τὰς κτήσεις, περὶ
τῆς εὐρέσεως τῶν ὁποίων ἔτι μᾶλλον ἐπίσθη.
Ἀλλ' ἡ βασιλισσα Ἰσπελλά μαθοῦσα τὴν φυ-
γὴν του, προσεκάλεσεν αὐτὸν αὐθις νὰ ἐπανέλθῃ.

Ἐπανῆλθεν, ἀλλ' οὐχὶ τότε μετρίοφρων ὡς
πρότερον. Κατενόησεν ὅτι ἄνθρωπος μετρίοφρων
κρίνεται παρὰ τῶν ἄλλων πάντοτε μετρίως. Διὸ
ἠθέλησε νὰ τιμηθῇ κατὰ τὴν ἀξίαν του. Καὶ ἐ-
ζήτησε νὰ διορισθῇ ναύαρχος τοῦ στόλου, ὃν ἐ-
μελλε νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὸν ἀντιβασιλεῖα τῆς χώ-
ρας, ἣν ἐπορεύετο ν' ἀνακαλύψῃ. Παρεχωρήθη
αὐτῷ ὅ,τι ἐζήτησε διὰ συμβολαίου συνταχθέν-
τος τῇ 14 Ἀπριλίου 1492, πρὸς δὲ πλήρη ἐ-
διοκρησία «τὸ ἐν δέκατον τῶν μαργαριτῶν, τῶν
πολυτίμων λίθων, τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου, τῶν
ἀρωμάτων, τῶν τροφῶν καὶ τῶν ἐμπορευμάτων,
ἅτινα ἤθελε λάβει δι' οἰοῦν ἢ ποτε τρόπου ἐν τῇ
δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ.»

Τέλος μετὰ πάροδον 18 ἐτῶν καὶ ἐν τῷ 56
ἔτει τῆς ηλικίας του, ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀρ-
χὴν ἐποιεῖτο ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου, ὅπρ' ἐμελλε
ν' ἀναγράψῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὴν ἀθανασία.

B'

Πρώτη θαλασσοπορεία.

Ἀνακάλυψις τῶν νήσων Σάν-Σαλβαδόρ, Κονσεψιόν,
Γκράντ-Εξουρά, Λόγκ, Μουκαρῆς, Κουλέα καὶ Ἀγ. Δο-
μίγκου.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος δὲν εἶχεν ἔτι φθά-
σει εἰς τὸ τέρμα τῶν περιπετειῶν του. Ἐδοκί-
μασεν ἀπείρους κόπους εἰς τὸ νὰ συλλέξῃ καλοὺς
ναύτας πρὸς τὸν πλοῦν. Κατώρθωσε δὲ νὰ ναυτο-
λογήσῃ ἑκατοντάδα ναυτῶν καὶ νὰ διασκεδάσῃ
τοὺς φόβους, οὓς ἐνέπνεε τοιαύτη ἐπιχειρήσις εἰς
τὸ ἀχανὲς πέλαγος τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ,
θεωρουμένου τότε ὡς χώρας σκοτεινῆς καὶ θανά-
του. Μετ' ὀλίγον ὅμως παρετήρησεν, ὡς δὲ λέ-
γουσιν εἰς τὴν ἀποκρύφῳ βιβλιογραφίᾳ αὐλικῶν
τινῶν, ὅτι ὁ στόλος, ἐφ' οὗ διωρίσθη ναύαρχος,
συνέκειτο ἐξ ἐνὸς πλοίου (καρραβέλλας)· οὐχ ἦ-
τον καὶ πρὸ τῆς δυσκολίας ταύτης δὲν ἀπώλεσε
τὸ θάρρος, μικρὰν θεωρήσας ταύτην ὡς πρὸς τὰς
παρελθούσας, τὰς ὁποίας καὶ ὑπερεπήδησεν. Συ-
νήψεν ἀμέσως σχέσεις μεγάλας πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς Πινζόν, πλουσίους ναυτικούς τῆς Πάλου,
οἵτινες συνεμερίσθησαν τῶν ἐλπίδων του καὶ ἐφώ-
πλισαν ἰδίαις δαπάναις δύο πλοῖα νέα, ἐφ' ὧν
καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἐπέβησαν.

Ὁ στολίσκος λοιπὸν τοῦ Χριστοφόρου Κο-
λόμβου συνέκειτο ἐκ τριῶν πλοίων. Τῆς Κα.λ.λέ-
ρας, ἣν παρεχώρησεν αὐτῷ ἡ βασίλισσα, καὶ ἣν
μετωνόμασε *Αἰρίαν Μαρία*, τῆς *Πιντά*, ἥς ἦτο
πλοίαρχος ὁ Ἀλόνζος Πινζόν καὶ τῆς *Νινας*,
ἥς ἦτο πλοίαρχος ὁ ἔτερος δὺς ἀδελφοὶ Φραγ-
κίσκος καὶ Βικέντιος Πινζόν. Ὁ στολίσκος οὗτος
ἀνεπέτασε τὰ ἱστία καὶ ἀνήχθη εἰς τὸ πέλαγος
τῇ 3 Αὐγούστου 1492 ἐκ τοῦ μικροῦ λιμένος
τῆς Πάλου ἐν μέσῳ μεγάλης συναθροίσεως πε-
ριέργων, ἐξ ἐκπληξέως μᾶλλον ἢ ἐκ συμπαιδείας
κατεχομένων, καὶ συρρευσάντων ἐκεῖ μᾶλλον ὅ-
πως ἴδωσιν ἀνθρώπους τολμηροὺς καὶ ἄφρονας,
ἀποδημούντας ἄνευ ἐλπίδος ἐπιστροφῆς, ἢ ὅπως
εὐχρηθῶσιν αὐτοῖς κατευόδιοι.

Ἡ κοινὴ γνώμη εἶχε καταδικάσει εὐθὺς ἐξ ἀρ-
χῆς τὴν πρᾶξιν ταύτην· καὶ ὁ ἀποχαιρετισμὸς
αὐτὸς τῶν θεατῶν πρὸς τοὺς πλοιάρχους καὶ
τοὺς ναύτας ὑπεδείκνυνεν ὅτι δὲν ἤθελον ἐπαινίδει
αὐτοὺς, οὐδαμῶς συντελέσας εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ
τὸν ἐνδόμυχον τρόμον ὅφ' οὗ κατεΐχοντο τὰ πλη-
ρώματα, φερόμενα πλησίον ἐπὶ τῆς ἀγνώστου
ἐκείνης θαλάσσης, τὴν ὁποίαν εἶδος τι φόβου,
μεταδιδομένου ἐκ παραδόσεως ἀπὸ γενεᾶς εἰς
γενεάν καὶ ἡ ἔλλειψις ὀργάνων ναυτικῶν, ἀπέ-
κλεισεν ἐντελῶς εἰς τοὺς ναυτίλους τῆς ἀρχαιο-
τητος.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἄνεμος ὁμαλὸς καὶ
οὖριος πνέων ἐνεθάρρυνε πῶς τὰ πνεύματα· ὁ
πλοῦς ἔβαινε καλῶς. Ὅτε ὅμως ἐπρόκειτο νὰ
ἐγκαταλίπῃ τὰς Καναρίας νήσους, ὅπου κατέ-
πλευσαν ὅπως ἐπισκευάσωσι τὴν *Πιντά*, ἥς τὸ

πηδάλιον ἐβλάθη, πιθανώτατα ἐκ τῆς δυστρο-
πίας τοῦ πηδαλιούχου, κατέλαβε τὰ πληρώ-
ματα ἡ δυσθυμία. Φαινόμενον δὲ κατὰ τὸν πλοῦν
φυσικόν, ὅπερ δι' ἀνθρώπους κατεχομένους ὑπὸ
φόβου ἔλαβε χαρακτῆρα ἀπαισίου οἰωνοῦ, ἐδι-
πλασίωσε τὴν δυσθυμίαν τῶν ναυτῶν. Ἐκ τοῦ
ἡφαιστείου τῆς Τενερίφης, μιᾶς τῶν Καναρίων
νήσων, ἐγένετο ἐκρήξις, ἥτις ἐπὶ τινὰς ἡμέρας
ἐφώτισε τὴν θάλασσαν δι' ἀπαισίων λάμψεων.
Πάντες οἱ ναῦται ὑπέλαβον τοῦτο ὡς δῆλωση
τοῦ Θεοῦ, καὶ παρεκάλεσαν ἱκετευτικῶς τὸν
ναύαρχον νὰ μὴ θελήσῃ νὰ προχωρήσῃ πέραν
τῶν ὁρίων τοῦ γνωστοῦ κόσμου. Ἀλλ' ὁ Κο-
λόμβος ἐπέμενε ἀκλόνητος ἐν τῇ πίστει. Ἐνε-
θάρρυνε τὸ πλήρωμα δι' ἐξηγήσεως τοῦ φυσικοῦ
ἐκείνου φαινομένου, ὅπερ ἐξεφύβισεν αὐτό· πλειό-
τερον ὅμως θάρρος ἐνέπνευσεν ὁ ἐνθουσιασμός
του. Τῇ 6 Σεπτεμβρίου κατέλιπε τὴν Γομέραν
[μίαν τῶν Καναρίων νήσων], ἥς οἱ κάτοικοι ἐ-
πεκύρωσαν τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τῆς ὑπάρ-
ξεως ἀγνώστου χώρας πρὸς δυσμὰς· δὲν εἶπεν
ὅμως εἰς τοὺς ἀπίστους συντρόφους του ὅτι τρία
πλοῖα Πορτογαλλικὰ ἐξοπλισθέντα ὑπὸ τῆς ζη-
λοτυπίας τοῦ Ἰωάννου Β' περιέμενον αὐτὸν
εἰς τὸ πέλαγος ὅπως διακωλύσωσι τὴν πρόοδον
τοῦ πλοῦ, τὰ ὅποια ὅμως ὁ Κολόμβος ἐπιδεξιῶς
ἀπέφυγε καὶ διευθύνθη ἀποφαστικῶς πρὸς δυσμὰς.

Ὑπελείποντο ὅμως ἔτι πολλὰ δοκιμασίαι.
Γαλήνη πλήρης ἐπελθοῦσα κατέστησεν ἐπὶ πολ-
λὰς ἡμέρας ἀκίνητον τὸν στολίσκον· τοῦτο δὲ
κατέβαλεν ἐντελῶς τὸ θάρρος τῶν πληρωμάτων.
Ὁ Κολόμβος κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τῆς νηγε-
μίας μετέβαινε ἀπὸ πλοίου εἰς πλοῖον ἐνθαρρύν-
ων τοὺς ναύτας, ἐξεγείρων τὴν περιέργειαν διὰ
τῆς περιγραφῆς τῶν θαυμασίων χωρῶν, ἃς εἶχον
πρὸ αὐτῶν· ὑπέσθαι δὲ καὶ τὴν ἀπληστίαν
αὐτῶν λέγων ὅτι ἐκ τῶν χωρῶν ἐκείνων θὰ
συγκομίσωσιν ἄφθονον χρυσόν. Ἐπὶ τέλους ἐπνευ-
σεν ἰσχυρὸς ἀνατολικὸς ἄνεμος, ὅστις ὥθησε τὰ
πλοῖα εἰς καλὴν διεύθυνσιν. Ὁ ἄνεμος ὅμως οὗτος
ἐπὶ μακρὸν διαρκέσας ἐνέβαλεν εἰς ἀνησυχίαν
τοὺς ναύτας, ὀλίγον μεριμνώντας ἂν διὰ τοῦ
ἀνέμου ἐκείνου προσήγγιζον ταχέως εἰς τὸ τέρμα
τοῦ πλοῦ τῶν· διότι ἔβλεπον ἀφ' ἑτέρου ὅτι ὁ
ἄνεμος ἀφῆρει ἀπ' αὐτῶν πᾶν μέσον ἐπιστροφῆς.

Εἰς ἀπόστασιν 200 λευγῶν ἀπὸ τῶν Κανα-
ρίων νήσων ὁ Κολόμβος παρετήρησε παραδό-
ξους μεταλλάξεις τῆς μαγνητικῆς βελόνης τῆς
πυξίδος. Ἐμελέτησε τὸ φαινόμενον τοῦτο κρυ-
πτόμενος μετὰ προφυλάξεως ἀπὸ τῶν συντρό-
φων του. Ἀλλ' οἱ πηδαλιούχοι ἐνωρὶς παρετή-
ρησαν ὅτι αἱ μαγνητικαὶ βελόναι ἐκλινον βο-
ρειοδυτικῶς (*nordouest*)· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀ-
πόκλισις τῆς βελόνης δὲν ἦτο τότε γνωστὴ,
ἐθεώρησαν τοῦτο ὡς ἀνατροπὴν τῶν νόμων τῆς
φύσεως καὶ ἐφαντάσθησαν ὅτι ἀφίκοντο εἰς τὰς
ἐσχατίας τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἐνώπιον αὐτῶν ὑ-

πῆρχε τὸ κενόν, ἄβυσσοι μυστηριώδεις, ἀκατά-
ληπτοι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιστήμην.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ὑπῆρξε νέα ἀφορμὴ φρί-
κης· ἀλλ' ὁ Κολόμβος ἐνεθάρρυνεν αὐθις τοὺς
ἄνδρας, ἐξηγῶν αὐτοῖς τὸ φαινόμενον κατὰ τὰς
παρατηρήσεις, ἃς ἔκαμε πρὸ πάντων ὅμως ἐν-
εθάρρυνεν αὐτοὺς δεικνύων χελιδόνα καὶ φάε-
θονα, πτηνὰ ἱπτάμενα περὶ τὴν Νίναν, συμ-
περαίνων ὅτι, ἐπειδὴ τὰ πτηνὰ ταῦτα δὲν ἀπε-
μακρύνοντο ποτε σχεδὸν ὑπὲρ τὰς 25 λεύγας
τῆς θαλάσσης, ἡ ξηρὰ ἦτο ἐκεῖ που πλησίον.

Ἡ ἐλπίς ἀνεγεννήθη εἰς τὰς καρδίας ἐπὶ τινὰ
χρόνον... καὶ ἐπερρώσθη ἔτι ὅτε τὴν ἡμέραν
τῆς 17 Σεπτεμβρίου εἶδον πολλὰ χόρτα ἐπι-
πλέοντα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Εἶ-
δον μάλιστα ἐπὶ τινος σωροῦ χόρτων καρκίνον
ζῶντα, ἀπόδειξις βεβαία τῆς ὑπάρξεως παρα-
λίας ἐκεῖ πλησίον. Ἐν τούτοις ἀδιακόπως ἐ-
πλεον πρὸς τὰ πρόσω, ἡ δὲ ξηρὰ δὲν ἐφάνετο.
Ἦρχισαν νὰ πιστεύωσιν ὅτι τὰ τεκμήρια ἐκείνα
τῆς ξηρᾶς ἦσαν ἀπατηλὰ, ὅτι ἡ θάλασσα ἦτο
ἄνευ ὁρίων, καὶ ὅτι αὐτοὶ ἀπωλέσθησαν εἰς τὸ
ἀχανὲς πέλαγος· ἐπειδὴ δὲ τὰ τρόφιμα ἤρχισαν
ἐξαντλούμενα ἡ ἀποθάρρυνσις κατέβαλε πάντων
τὰς ψυχὰς. Γογγυσμοὶ ἐξηγέρθησαν καὶ στάσις
ἐπέκειτο νὰ ἐκραγῇ. Ὁ ναύαρχος κατέστειλε
μὲν διὰ τῆς δραστηριότητός του πᾶν κίνημα,
ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπαναφέρῃ καὶ τὸ θάρρος
τῶν ἀνδρῶν, ὅτε νέα τεκμήρια ὑπάρξεως ξηρᾶς
ἐπῆλθον πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν ὑποσχέσεών του.
Ἐσπέραν τινὰ πληθὺς μικρῶν πτηνῶν περιίπτα-
το ἄδουσα περὶ τὰ πλοῖα, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἀ-
νεγνώρισαν στρουθοὺς, εἶδος πτηνῶν, ὅπερ συν-
ήθως διατρίβει περὶ τὰς κατοικίας τῶν ἀν-
θρώπων.

Ὁ Κολόμβος μετεχειρίζετο τὰς ἐνδείξεις αὐ-
τὰς καθόσον ἐνεφανίζοντο (συνηθέστατα δὲ πα-
ρεστάθησαν τοιαῦται κατὰ τὰς τελευταίας ἡ-
μέρας τοῦ Σεπτεμβρίου), ὅπως ἐμπνέῃ θάρρος
εἰς τοὺς ἠθικῶς καταβεβλημένους συμπλωτῆρας
αὐτοῦ. Τῇ 1 Ὀκτωβρίου ἀνῆγγειλεν ὅτι διήνυ-
σαν 584 λεύγας πρὸς δυσμὰς ἀπὸ τῆς νήσου
Φέρου· αὐτὸς δ' ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι ἡ ἀπόστα-
σις ἡ διανυθεῖσα ἦτο ὑπὲρ τὰς 700 λεύγας,
ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκφοβίσῃ αὐτοὺς λέγων
ὅτι ἦσαν τόσον μακρὰν τῆς πατρίδος των.

Ἐν τούτοις ὁ πλοῦς ἐξηκολούθει, αἱ ἡμέραι
διεδέχοντο τὰς ἡμέρας καὶ αἱ νύκτες τὰς νύ-
κτας καὶ ἡ ξηρὰ δὲν ἐφάνετο. Οἱ ναῦται κα-
τηφείς καὶ ἀνήσυχτοι ὑπῆκουον, ἐν δὲ μόνον φαι-
νόμενον ἦρκε νὰ παρουσιασθῇ ὅπως καταπλήξῃ
αὐτοὺς.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν ἐβράδυνεν· ὁ στολί-
σκος ἐπλεον ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ,
ὅτε οἱ ναῦται παρετήρησαν μετὰ φρίκης ἐξεγει-
ρόμενα κύματα μὴ ὑπάρχοντος ἀνέμου. Ἡ δια-
τάραξις αὕτη στοιχείου, ὅπερ αὐτοὶ ἐγνώριζον,

ένεσπειρε τὸν φόβον καὶ ἐπίστευσαν ὅτι ἀφίκοντο εἰς παράλια ἀπρόσιτα, καὶ ὅτι πέραν ὑπάρχον ἄβυσσοι, ὅπου τὰ πλοῖα ἀναμφιβόλως ἤθελον καταποντισθῇ. Ἐθεώρησαν ἐκυτοὺς ἀπολλότας ἐν τῇ ἐξεγέρσει δὲ τοῦ φόβου καὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ κινδύνου ἀπόλυσαν τὸ σέβας πρὸς τὸν ναύαρχόν των. Στάσις ἐπέκειτο, ἢ ἡ δύναμις τῆς νοσηρότητος καὶ τοῦ λόγου τοῦ Κολόμβου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταστείλῃ, ὅτε ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τῆς ὀργῆς ἤκουσαν τὸν διονυχτήν τῆς Πίρτας ἀνακράζοντα τὴν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐπιθυμητὴν φωνήν—*Ξηρά!*

Ἦτο ἡ 7 Ὀκτωβρίου. Πάντες ὁμοφώνως ἐξέβαλον τὴν φωνὴν ταύτην τῆς ἐλπίδος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπῆλθεν ἡ νύξ, περιέμενον τὴν ἐπαύριον ν' ἀπολαύσωσι τὴν εὐφροσύνην τῆς θέας τῶν ἀναφανέντων παραλίων.

Ἡ περιμενομένη ἐναγωνίως ἡμέρα ἐπῆλθεν, ἀλλὰ κατέδειξεν ὅτι ἠπατήθησαν· ὅ,τι εἶδον τὴν προηγουμένην ἦτο νέφος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος.

Οἱ γογγυσμοὶ ἐπανέλθον καὶ αὐτὸς ὁ Κολόμβος ἤρχισε ν' ἀμφιβόλλῃ οὐχὶ περὶ τοῦ τελικοῦ αποτελέσματος, διότι διετῆρε πεποίθησιν ἀκράδαντον, ἀλλὰ περὶ τῆς διεσπόμενης ἢ ἀκολούθησεν· διὸ βεβαιώσαντος τοῦ Πινζὼν ὅτι εἶδεν ἐκ τῆς Πίρτας ψιττακοὺς ἱπταμένους νοτιοδυτικῶς ἡλλαξέ τὴν γραμμὴν μοίρας τινὰς πρὸς νότον. Εὐτυχῆς σκέψις, διότι ἂν ἐξηκολούθει διεσπόμενος πρὸς δυσμὰς τὰ πλοῖα του ἤθελον πιθανῶς ἀφανισθῇ εἰς τὴν σύρτιν τῆς Βαχάμας.¹ Ἡ μεταβολὴ τῆς διεσπόμενης τῆς ὁδοῦ, καίτοι σπουδαία, ἐτάραξε τὰ πληρώματα, διότι ὑπεδείκνυνεν ὅτι ὁ ναύαρχος εἶχεν ἐνδοιασμοὺς, ἐπομένως ἡ ἡπάτα τὰ πληρώματα ἢ εὐρίσκετο εἰς πλάνην· νέα στάσις ὀργανοῦτο ὅτε νέα φωνὴ ἠντήχησεν ἐκ τῆς Νίρας—*Ξηρά!*

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἦτο ἀπάτη, διότι μετὰ τινὰς ὥρας παρετήρησαν ὅτι νέφος ἦτο τὸ ὁρώμενον.

Τότε ἡ δυσαρέσκεια ἀνεπιφυλάκτως ἐξερράγη. Αὕτῃ ἡ ξηρά, ἡ τόσον ἐπιθυμητὴ, ἡ δις ὑποδειχθεῖσα κατὰ δύο ἡμέρας καὶ πάντοτε ἀποσυρομένη ἐφάνη εἰς ἄλλους μὲν ὡς εἰρωνεία τοῦ Θεοῦ, ἐμπαιζόντος τὰ παθήματά των, εἰς ἄλλους δὲ ὡς στρατήγημα τοῦ ναυάρχου νὰ ἐμπνέῃ αὐτοῖς ὑπομονήν. Οὐδὲν κατὰ τοῦ Θεοῦ δυνάμενοι νὰ πράξωσιν, ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Κολόμβου καὶ συναθροισθέντες ἐπὶ τοῦ καταστρώματος κατηγόρουσαν αὐτοῦ, ὅτι ἠπάτησεν αὐτοὺς καὶ ἤγαγεν εἰς ἐσθαιον θάνατον· οἱ μᾶλλον στασιασταὶ διεκέρχον ὅτι ἔπρεπεν ἐπὶ τέλους νὰ ἐπιβάλλωσι τιμωρίαν εἰς τὸν Κολόμβον.

Ἐπῆρξεν ὅντως στάσις φανερά· ἱστορικοὶ

1. Ἡ σύρτις τῆς Βαχάμας ἡ τῶν Βαχαμίων νήσων διαιρεῖται εἰς μικράν καὶ μεγάλην. Ἡ μεγάλη καλεῖται πρὸς Β. τῆς Κούδας καὶ πρὸς Ἀν. τῆς Φλωρίδος, ἡ μικρὰ πρὸς Ἀν. τῆς ἀνατολικῆς Φλωρίδος καὶ πρὸς Β. τῆς μεγάλης σύρτιος. Διαιρεῖται ὡσαύτως εἰς παλαιὰν καὶ νέαν.

τινες βεβαιούσι ταύτην, ἀλλ' ὁ Κολόμβος ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ περὶ τοῦ ταξιδίου τούτου, οὐδεμίαν ποιεῖται μνείαν τοιαύτης στάσεως. Εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ναῦται τῶν τριῶν πλοίων συνενόηθησαν καὶ τῇ 10 Ὀκτωβρίου ἠρνήθησαν νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω. Ἀλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἐκέλευσαν εἰς τοὺς πρῶτας νὰ στρέψωσι τὰς πλώρας καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅτι ὁ Κολόμβος δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγῃ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὴν ὀργὴν αὐτῶν εἰμὴ παραδίδων τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐὰν μετὰ τρεῖς ἡμέρας δὲν προσήγγιζεν αὐτοὺς εἰς ξηράν. Τὰ τοιαῦτα ἔχουσι πῶς μυθικὴν χροιάν. Τὸ πιθανὸν εἶναι ὅτι ὁ ναύαρχος κατεδάμασε τὴν καθολικὴν ἐξέγερσιν διὰ τῆς δραστηριότητός του καὶ ἐπωφελήθη ἐτι μερικὰς ἡμέρας, πάντων ἀνυπομονούντων, διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ τῆς ἐνθουσιώδους καὶ τῆς ἐμπνεύσεως τῆς πεποιθήσεώς του περὶ τῆς ἐπιτυχίας. Συμβεβηκότα δὲ τινα ἐπῆλθον εἰς ἐπικουρίαν του.

Τῇ 11 Ὀκτωβρίου παρετήρησαν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐκ τῆς Σάντα Μαρίας κάλαμον ἐτι πράσινον. Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν τὸ πλήρωμα τῆς Πίρτας ἀνέσυρεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τεμάχιον ξύλου, ὅπερ ἐφαίνετο νεωστὶ ἐπεξεργασμένον διὰ σιδήρου· καὶ ὡς ἐὰν ἡ Πρόνοια ἢ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐναντία τοῦ ναυάρχου ἤθελε νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς ἀποδείξεις τῆς προσεγγίσεως τῆς ξηρᾶς, οἱ ναῦται τῆς Νίρας ἀνέσυραν ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης κλάδον λευκακάνθης ἀνθοφόρον, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε φωλεὰ πτηνοῦ μετὰ τριῶν ὠρίων.

Αἱ ἀπρόσβλητοι αὗται μαρτυρίαι ἐλπίδος, ἥτις ἐφαίνετο πραγματουμένη, ἦσαν ἀρκούσαι ὅπως ἀναγκαιώσωσιν οἱ ἀνδράποτε στάσιν, ἐὰν ὅντως ἐν τῇ ἀληθείᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως ὑπῆρξε τοιαύτη.

Ἠγέρθησαν ἀληθῶς μεμψιμοιρίαι καὶ ἀπειλαὶ ἐν στιγμαῖς ἀγανακτήσεως καὶ ἀποποίησης πρὸς ἐργασίαν, ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲν διηυθύνοντο κατὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ Κολόμβου· ἄλλως ἤθελε σημειώσῃ ταῦτα τὰ κινήματα εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, ὅπερ ὁ φίλος αὐτοῦ Λας-Καζὰς παρέδωκεν εἰς τὴν δημοσίευσήν.

Ἐπλευσαν ἐτι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ταύτην ἀλλ' οὐδὲν παρετήρησαν. Τὴν νύκτα οὐδεὶς ἐκοιμήθη ἐκ τοῦ πληρώματος τῶν πλοίων. Διότι πλὴν τοῦ γενικοῦ διαφέροντος πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς θαλασσοπορίας, πάντες οἱ ναῦται εἶχον καὶ ἴδιον συμφέρον νὰ δείξωσι τὴν νέαν ἡπειρον, διότι ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος ὑπεσχέθη ἀμοιβὴν 40,000 μαρκαβετίων (8,000 φράγκων περίπου) εἰς ἐκείνον, ὅστις ἤθελε πρῶτος ἰδεῖ τὴν ξηράν.

Ἐπὲρ πάντας ἡγρύπνει ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος βεβουλισμένους εἰς μεγάλας σκέψεις ἐν τῇ παραμονῇ τῆς πραγματώσεως τῶν ἐλπίδων παντὸς τοῦ βίου του, καὶ ἐναγωνίως παρετή-

ρει ἕκαστον κύμα παρερχόμενον παρὰ τὸ πλοῖόν του, καὶ ὑπελόγιζεν ἕκαστον τῶν κύμων, οἷτινες ἐπλησίαζον αὐτὸν εἰς τὸν σκοπὸν του.

Περὶ τὸ μετονύκτιον ἐνόμισεν ὅτι εἶδε μακρὰν φῶς, ἀλλὰ φοβούμενος μὴ ἠπατήθῃ ὑπὸ τῶν φωσφορικῶν πυρῶν, ἅτινα πολλάκις τρέχουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐκέλευσε νένον ἀξιωματικὸν ὀνόματι Γκουτιερρέζ, εἰς ὃν ἐδειξε τὸ φωτεινὸν σημεῖον, ὅπερ ἔπρεμεν εἰς τὰ σκόπη τοῦ ὀρίζοντος. Ὁ Γκουτιερρέζ, ὅστις ἦτο ἐκ τῶν ἀντιπρακτόνων περισσότερον, καὶ ὅστις ἤδη δὲν ἐνόει νὰ δείξῃ ποσὴς θαυμασμὸν εἰς τὸν ναύαρχον, ἐβεβαίωσε ὅτι πράγματι ἦτο πῦρ. Ὁ Κολόμβος ὅμως παρεκάλεσε αὐτὸν νὰ μὴ εἴπῃ εἰς τινὰ τι, πρὶν βεβαιωθῇ, φοβούμενος νέαν κατηγορίαν ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο ἀληθές.

Ἦδη ὅμως τὸ ὄραμα ἦτο ἀληθές. Ἡ Πίρτα ἥτις ἐπλεσε εἰς τὰ ἐμπρὸς ἔρριψε βολὴν τηλεβόλου, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ναύτου Ῥοδρίγου—*Ξηρά! Ξηρά!* ἠκούσθη ὡς φωνὴ ἀπολυτρώσεως, ὡς ἡλὼς ἰσχυρὰ καὶ χαρμύσυνος ἀντηχήσασα εἰς ὅλων τὰ στήθη.

Ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος τέως κύριος ἐκυτοῦ ὃν κατεβλήθη ἐκ τῆς συγκινήσεως. Ἐγόνυπέτησε καὶ ἠυχαρίστησε τὸν Θεὸν διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἐνείρων του.

Μετὰ δύο ὥρας ἀπὸ τῆς πρωΐας, ἡ ξηρὰ ἢ μὴ ἀπέχουσα πλείω τῶν δύο ὥρων ἀπὸ τῶν πλοίων, εὐκρινέστατα ἐφάνη. Πάντες ἠσπάζοντο ἀλλήλους ὑπὸ χαρᾶς, καὶ ὁμοφώνως ἔψαλλον τὸ *Salve Regina*.

Μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου εὐρίσκοντο ἐνώπιον μιᾶς τῶν μικροτέρων Βαχαμίων νήσων, ἢ ὁ Κολόμβος ὀνόμασε Σάν-Σαλβατόρ (Ἁγιὸν Σωτήρα), καὶ παρεσκευάσθη νὰ καταλάβῃ παρόντων τῶν ἐγγυρίων, οἷτινες ἐντελῶς γυμνοὶ ὄντες συνέρρευσαν εἰς τὴν παραλίαν, ἐκπεπληγμένοι μᾶλλον ἢ πεφοβισμένοι ἐκ τῆς θέας τῶν πλοίων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ὃν ἡ λάμψις τῶν ἐνδυμάτων ἐνεποίησε τοιαύτην ἐντύπωσιν ὥστε ἐπίστευσαν ὅτι ἀνῆκον εἰς φυλὴν πολὺ διάφορον τῆς ἰδικῆς των.

«Θέλων νὰ ἐμπνεύσω αὐτοῖς ἀγάπην πρὸς ἡμᾶς», λέγει ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος ἐν τῇ ἀφηγήσει τοῦ ταξιδίου του, «καὶ πεπεισμένος, βλέπων αὐτοὺς, ὅτι ἤθελον ἐμπιστευθῇ εἰς ἡμᾶς καὶ ὅτι ἤθελον ἀποδεχθῇ τὴν ὀρηκσίαν μας μεταχειριζόμενος γλυκὺν μᾶλλον τρόπον ἢ βίαιον, διένειμα εἰς αὐτοὺς κεχρωματισμένους πῖλους, καὶ ὑελίνους μαργαρίτας, οὓς ἐκρέμων περὶ τὸν λαιμόν των. Διένειμα ὡσαύτως διάφορα ἄλλα εὐτελῆ πράγματα, διὰ τὰ ὅποια ἐδείκνυνον τοιαύτην χαρὰν καὶ ἐφαίνοντο τόσον εὐγνώμονες, ὥστε ἡμεῖς ἀληθῶς κατελήφθημεν ὑπὸ θαυμασμοῦ.

«Ὅταν ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὰς λέμβους ἦλθον κολυμβώντες πρὸς ἡμᾶς προσφέροντες ψιττακοὺς,

τολῦπας νήματος βαμβακίνου, ἐγγύρια ἀκόντια (zagaias) καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα· ἀντ' αὐτῶν ἡμεῖς ἐδώσαμεν μικροὺς ὑελίνους μαργαρίτας, κωδωνίσκους καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἶδη. Ἐδίδον πᾶν ὅ,τι εἶχον· ἐσάνησαν ὅμως εἰς ἐμὲ πενέστατοι ἐντελῶς. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἦσαν γυμνοὶ ὡς ὅταν ἐξῆλθον ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητρός των. Μεταξὺ ἐκείνων, οὓς εἶδομεν, μία γυνὴ ἦτο νέκ, οὐδεὶς δὲ τῶν ἀνδρῶν πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν τῶν 30 ἐτῶν. Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ εἶχον σῶμα ὠραῖον καὶ ὄψιν εὐεῖδη. Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς των, παχεῖαι ὡς αἱ τῆς οὐρᾶς τῶν ἵππων, ἐπιπτον ἐπὶ τῶν ὀφρύων των, ὅπισθεν δ' ἐκρέματο μακρὸς βόστρυχος, ὃν οὐδέποτε ἐκοπτον.

«Τινὲς ἦσαν κεχρωματισμένοι διὰ χρώματος μελανίζοντος. Ἀλλὰ τὸ φυσικὸν αὐτῶν χρῶμα ἦτο οἶον καὶ τῶν κατοίκων τῶν Καναρίων νήσων. Δὲν εἶναι οὔτε μέλανες, οὔτε λευκοί· τινὲς χρωματίζουσι διὰ χρώματος λευκοῦ ἢ ἐρυθροῦ ἢ ἄλλου εἶδους εἴτε δολόκληρον τὸ σῶμα, εἴτε τὸ πρόσωπον μόνον, ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ μόνον τὴν ῥίνα. Δὲν ἔχουσιν ὄπλα ὡς τὰ ἡμέτερα, ἀγνοοῦσι μάλιστα τὴν χρῆσιν των. Ὅταν ἐδειξά εἰς αὐτοὺς ξίφη, ἐλάμβανον αὐτὰ ἐκ τοῦ κοπτεροῦ μέρους καὶ ἐκοπτον τοὺς δακτύλους. Δὲν ἔχουσι σίδηρον. Τὰ ἀκόντια των εἶναι ῥάβδοι, ἔχουσι αἰχμὴν οὐχὶ ἐκ σιδήρου, ἀλλ' ἐξ ὀδόντος ἰχθύος ἢ ἐτέρου σώματος σκληροῦ. Αἱ κινήσεις των ἦσαν χαρίεσσαι. Ἐπειδὴ παρετήρησα ὅτι τινὲς εἶχον οὐλὰς εἰς τὰ σῶματα ἐκ πληγῶν, ἠρώτησα διὰ σημείων πῶς ἐπληγώθησαν, μοὶ ἀπήντησαν δὲ διὰ σημείων καὶ οὗτοι ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν νήσων ἤρχοντο καὶ προσέβαλλον αὐτοὺς ὅπως τοὺς κατακτῆσωσι καὶ οὗτοι ἠμύνοντο. Ἐγὼ ὑπέλαβον τότε, καὶ νομίζω ἔτι, ὅτι ἤρχοντο ἐκ τῆς στερεᾶς ὅπως αἰχμηλώσωσιν αὐτοὺς καὶ ὑποδουλώσωσι· διότι πρέπει νὰ εἶναι πιστοὶ ὑπηρέται καὶ μελίχοι. Εὐκολώτατα ἐπανελάμβανον ὅ,τι ἤκουον. Πιστεύω ὅτι δύνανται ν' ἀποδεχθῶσι τὸ χριστιανικὸν θρήσκευμα διότι δὲν ἀνῆκουσιν εἰς οὐδεμίαν αἵρεσιν.»

Ὁ ναύαρχος προσωμίση εἰς τὴν νέαν παραλίαν μετὰ τοῦ Ἀλόνζου καὶ Βικεντίου Πινζὼν, τοῦ λογιστοῦ Ῥοδρίγου, τοῦ γραμματέως Δεσκόβεδου καὶ τινων ἐτέρων ἀξιωματικῶν. Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα τὴν βασιλικὴν σημαίαν, οἱ δὲ δύο ἄλλοι πλοίαρχοι τὴν σημαίαν τοῦ Προσίνου Σταυροῦ ἐφ' ἧς ἦσαν κεντημένα τὰ ἀρχαῖα γράμματα τῶν ὀνομάτων τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας· οὕτω δὲ πανηγυρικῶς κατέσχεν ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἰσπανίας τὴν νήσον, καὶ συνέταξε τὸ πρωτόκολλον τῆς πράξεως ταύτης τῇ Παρασκευῇ τῆς 12 Ὀκτωβρίου 1492.

Τὸ δυσχερέστερον μέρος τῶν σχεδίων του ἐξετελέσθη, ὁ δὲ πτωχὸς Γενουαῖος ναυτικός, ὁ

ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον καταφρονήσεις καὶ μισηθεῖς, ἀνέβη τὴν πρώτην βαθμίδα τῆς ἀντιβουλίας.

Ὁ Νέος Κόσμος ἀνεκαλύφθη.

Ἐστία συνήλθε.

Lucien d'Hura.

Τὸ παλάτιον τοῦ αὐτοκράτορος ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Ὅτε Φρειδερίκος Γουλιέλμος ὁ Γ' ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῆς Πρωσίας λέγουσιν ὅτι ἐπανερχόμενος εἰς τὸ παλάτιόν του εὗρε καὶ τὰ δύο φύλλα τῆς θύρας τῆς αἰθούσης του ἀνοικτά. «Ἐπάχυνα λοιπὸν πολὺ ἀπὸ χθὲς ἕως σήμερον;» ἠρώτησεν οἷονε ἀπορῶν ὁ βασιλεὺς τὸν θαλαμηπόλον του, ὅστις εἶχε κρίνει καλὸν νὰ ἐφαρμόσῃ ἓνα ἐκ τῶν πρώτων τῆς νέας ἐθιμοταξίας κανόνων, ἐν ᾧ τέως τὸ ἐν μόνον τῆς θύρας φύλλον ἠνοίγετο. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης διαταγὴ ἐδόθη νὰ ἀνοίγεται ἡ θύρα ὅπως καὶ προτοῦ.

Ὁ υἱὸς ἠκολούθησε τοῦ πατρὸς τὸ παράγγελμα, ἀνατραφεὶς δὲ ἐν τοῖς ὅροις αὐστηρᾶς οἰκονομίας καὶ ἐχθρὸς ὢν πάσης ἐπιδείξεως καὶ πάσης πολυτελείας ὁ Γουλιέλμος ὁ Α' οὐδόλως ἠθέλησε νὰ μεταβάλλῃ βασιλεὺς γενόμενος τὴν λιτὴν καὶ ἀφελῆ διαίτην, ἐν ᾗ εἶχε ζήσει μέχρι τῆς ἀναρρήσεώς του. Καὶ ὅτε μετὰ τὴν ὑπὸ τὰ τεῖχη τῶν Παρισίων στέψιν του εἰς αὐτοκράτορα ἐπαγγέλλετο δαφνοστεφῆς ὁ Γουλιέλμος εἰς τὸ Βερολίνον δὲν ἠθέλησε νὰ ἀλλάξῃ παλάτιον ἢ νὰ προσθήσῃ τι εἰς τὴν τέως κρατοῦσαν τῆς ταπεινῆς αὐτῆς τοῦ ἐθιμοταξίαν, πλὴν ὀλίγων ἴσως σαλπίγγων καὶ ὀλίγων τυμπάνων. Τὸ δίπαιτον παλάτιόν του οὔτε κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διακρίνεται ἀπὸ τῶν ἄλλων οἰκιῶν τῶν ἰδιωτικῶν οὔτε κατ' ἄλλο τι ἐξωτερικὸν πολυτελείας σημεῖον δὲν ἔχει οὔτε ἐγκαρπα οὔτε ἀστραγάλους. Ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης τηρεῖ τὴν θέσιν του ἐν τῇ γραμμῇ τῆς συνοικίας. Δὲν ἔχει οὔτε κιγκλίδας ἐμπροσθεν ἵνα ὑπάρχῃ φραγμός τις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς λεωφόρου. Οἱ κάτοικοι τοῦ Βερολίνου τὸ ὀνομάζουσι παλάτιον ἀποβλέποντες μᾶλλον εἰς τὸ σεπτὸν τοῦ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντος πρόσωπον παρά εἰς αὐτὸ τὸ οἰκοδόμημα, ἀλλ' εἰς τὸν ξένον τὸν ἰδόντα τὸ Κεραιμικὸν τῶν Παρισίων ἢ τὸ Hof τῆς Βιέννης ἢ τὸ Χερμερινὸν Παλάτιον τῶν Τζάρων ἢ τὸ Κυρινάλιον τῆς Ρώμης ἢ τέλος τοῦ Ἀγ. Ἰακώβου τὰ ἀνάκτορα ἐν Λονδίῳ, τὸ παλάτιον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας φαίνεται ὡς τι ἀσημον ξενοδοχεῖον ἢ ὡς ἀναξία λόγου οἰκοδομὴ ὅψε πλουτίσαντος ἐμπόρου. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν πρέπει τις νὰ γυρίξῃ ὑπὸ τὰς φιλύρας¹ πρὶν ἢ νοήσῃ τὴν γειτονίαν τῆς φοβερᾶς Μεγαλειότητος, ἥτις ἐξελέξατο τὸ κεκοιμημένον ἐκεῖνο πλίνθινον

1. Unter den Linden, ὑπὸ τὰς φιλύρας (φλαμουριὰς) εἶναι τὸ ὄνομα τῆς σημαντικωτάτης τοῦ Βερολίνου λεωφόρου.

τετράγωνον ὡς ἐπίγειον κατοικίαν τῆς. Οἱ μεταλλογολοὶ φρουροὶ, οἵτινες ὡς δύο ἀλεξικέραυνα ἐφυτεύθησαν ἐπὶ τοῦ ποδίου, ἀλλάσσουν καθεὶς δύο ὥρας, ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς μεσημβρίας σερπνὴ πομπὴ κορυθοφόρων στρατηγῶν περιετυλιγμένων ἐντὸς εὐρυτάτων μανδυῶν μὲ κόκκινον ὑπόρραμμα καὶ ἐχόντων μακρὰς σπάθας ὡς καλαύροπας, πορεύεται πρὸς τοῦ μονάρχου τὸ ἐνδιαίτημα. Περὶ τὴν ἐσπέραν ἄμαξαι ἰδιωτικαὶ καὶ δημόσιαι ἐξοκέλλουσιν εἰς τὰς τελευταίας τῆς ἀνγκυρῆς κλίμακος βαθμίδας, ὡς μαστόδοντες εἰς ἀκτὴν προκατακλυσμαίαν, ἔπειτα δὲ περὶ τὰς πρώτας νύκτας ἐν τῷ σκότει, μικρὸν ἀμάξιον κορακόχρουν, φανταστικὸν καὶ μυστηριώδες, συρόμενον ὑπὸ ἵππου τῆς ἰκτιδὸς ἔχοντος τὴν ταχύτητα, προσθίγει τοὺς τοίχους τοῦ ὀλιγοφώτου παλατίου καὶ γίνεται ἄφαντον ἀριστερὰ ἐντὸς ἐξωτερικῆς θύρας κλειομένης εὐθὺς μετὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ ὡς κλείεται ταχέως ἡ παρὶς μόλις πέσῃ ἐντὸς αὐτῆς ὁ ποντικὸς. Τὸ φανταστικὸν τοῦτο ἀμάξιον εἶναι τὸ τοῦ Μεφιστοφελῆ τῆς αὐτοκρατορίας—Κ. πρίγκιπος Ὁθωνος φὸν Βίσμαρκ Σχεγχάουζεν.

Ἄμα αἱ πρῶται τοῦ ἡλίου ἀκτίνες ἀρχίζουσι νὰ χρυσώνωσι τῆς πρωτεούσης τὰς στέγας, ἀνοίγεται ἐν μιᾷ τοῦ παλατίου γωνίᾳ ὠρισμένον παράθυρον καὶ δι' αὐτοῦ προβάλλει ῥωμαλέος γέρον φαιακρὸν ἔχων τὸ μέτωπον καὶ κοκκινίζουσαν τὴν ὄψιν. Μεγάλη εἶνε ἡ κεφαλὴ του καὶ ἐπὶ μεγάλων ὤμων ἐρείδεται. Οἱ τεφρόχρους ὀφθαλμοὶ του σπινθηροβολοῦσιν ὑπὸ πυκνοτάτους ὀφρύς. Ὁ μύσταξ αὐτοῦ συνέχεται πρὸς τὸ δασὺ καὶ λευκὸν γένειον, ὅπερ ἐκατέρωθεν κατέρχεται ἀπὸ τῶν παρειῶν του καὶ εἶνε τόσον μέγας, ὥστε καλύπτει καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸ μεῖδιμα καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν χαράν. Ὁ ὑπεράνθρωπος οὗτος γέρον, ὃν περιβάλλει στολὴ δεκανέως, εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ. Τόσον εἶνε χαμηλὸν τὸ παράθυρον, ὥστε θὰ ἠδύνασο νὰ τῷ δώσῃ τὴν χεῖρα ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἢ νὰ τῷ ὑποβάλῃ ἀναφοράν. Θεᾶται ἐκεῖθεν τὴν καλὴν του πόλιν ἐγειρομένην ἐκ τοῦ ὕπνου, διότι ἀπὸ πρώτας ἀγαπᾷ νὰ τέρπεται βλέπων τὸν πιστότατον καὶ εὐπειθέστατόν του λαόν, ἐγείρεται δὲ καὶ αὐτὸς ἀπὸ πρώτας ἵνα ἰκετεύῃ τὸν Θεὸν καθ' ἑκάστην νὰ παρέχῃ μίαν ἔτι ἡμέραν εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν του δόξαν. Ἀλλ' εἶνε τόσον πρωῒ, ὥστε δὲν βλέπει ἄλλον ἐν τῇ ὁδῷ παρά τοὺς σαρωτάς τῶν δρόμων, οἵτινες μετὰ σεβασμοῦ ἀποκαλύπτουσι τὴν κεφαλὴν καὶ χαιρετίζουσιν ἐκεῖνον, οὗ ὁ βραχίον ὁ ἰσχυρὸς ἐσάρωσεν ἀπὸ τοῦ θρόνου των τόσους βασιλεῖς καὶ τόσους ἡγεμόνας.

Αἱ ἐνὸς βλέμματος καταθεᾶται ἀπὸ τοῦ παρθύρου ἐκεῖνου ὁ Γουλιέλμος τὴν εἰκόνα τοῦ κράτους καὶ τῆς ἰσχύος του. Δεξιὰ ὑφ' οὗ τὸ Ὀπλοστάσιον τὸ θριαμβικὸν του πρόσωπον, παρὰ

τὸ Ὀπλοστάσιον εἶνε τὸ Φυλακεῖον καὶ ὀλίγον παρέκει τὸ Πανεπιστήμιον, ἄλλο φυλακεῖον, ἔνθα φρουροῦσιν οἱ στρατιῶται τοῦ πνεύματος, οἱ μαχόμενοι διὰ τῆς γραφίδος καὶ διὰ τῶν ἰδεῶν. Ἐπειτα ἔρχεται τὸ Θέατρον, ὅπου ὁ μαγευμένος αὐλὸς κατασιγάζει τὸν κρότον τῶν τυμπάνων. Ἀντικρὺ ἵσταται ἔφιππος ὁ ὀρειχάλκινος Φρειδερίκος ὁ μέγας δεικνύων τὴν ὁδὸν τῆς νίκης καὶ τῆς δόξης εἰς τοὺς ἀπογόνους του καὶ περὶ τὸν φιλόσοφον βασιλέα ἐγείρονται τὰ ἐρείσματα τῆς παλαιᾶς μοναρχίας, οἱ κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1813 καὶ 1814 στρατηγήσαντες, οἵτινες εἶνε ἔτοιμοι, νομίζεις, νὰ καταβῶσιν ἀπὸ τοῦ στηλοβάτου των ἵνα προμαχίσωσι τῆς μοναρχίας τῆς νέας. Ἐχει ἱστορίαν ὅλην τὸ παράθυρον ἐκεῖνο. Πολλάκις δὲ ἐκεῖθεν θεώμενος τὸ Βερολίνον θὰ ἐσυλλογίσθῃ ὁ αὐτοκράτωρ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὴν ἀστάθειαν. Κάτωθεν τοῦ παραθύρου ἐκεῖνου τῷ 1848 ἐφώναζεν ὁ ὄχλος στασιάσας «κάτω ὁ βασιλεὺς, κάτω ὁ διάδοχος» καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν βασιλικὸν πρίγκιπα ἔτι ὄντα νὰ φύγῃ εἰς τὸ Ἀμβούργον καὶ ἐκεῖθεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Μύλλερ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὅτε ἐπαγγέλλετο ἐκεῖθεν δὲν εἶχον ἀκόμη καλῶς ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τοῦ παλατίου αἱ φοβεραὶ λέξεις, ἃς εἶχον χαράξει οἱ αἰμοσταγεῖς τῆς Ἐπαναστάσεως ὄνυχες. «Ἐθνικὸν κτῆμα». Ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐκεῖνου ἤκουσε μετὰ τινα ἔτη τὰς μουσικὰς χαρμούνων παιανίζουσας ἐπὶ τῇ εἰς βασιλέα ἀναρρήσει του. Ἐκεῖθεν τῷ 1863 ἐθεᾶτο ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἐγκαίνιων τοῦ μνημείου, ὃ ἤγειρεν εἰς τὸν πατέρα του, διερχομένους τοὺς ἀπομάχους τῶν πολέμων τοῦ 1813 καὶ 1814 καὶ χαιρετίζοντας αὐτὸν ὡς τὸν μέλλοντα νικητὴν τοῦ ἀνέψιου τοῦ Ναπολέοντος. Ἐκεῖθεν ἐχαίρεισεν αὐτὸς τὸν λαὸν τοῦ Βερολίνου μετὰ τὴν ἐκ Γαλλίας ἐπάνοδόν του.

Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος κατοικεῖ εἰς τὸ παλάτιον ἐκεῖνο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1829, ὅτε ἐνυμφεύθη. Τὸ ἔκτισε δὲ ἰδίῳ ἀναλώμασι κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Langhans ἐπὶ τοῦ χώρου, ὃν κατεῖχε τὸ παλαιὸν παλάτιον τῶν σουηδῶν Μαργράβων, ἔνθα διέτριβεν ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας τοῦ Βρανδεμβούργου. Ὁ ἴδιος ὁ Γουλιέλμος εἶχεν ὀρίσει ἐν τῷ ἀρχικῷ σχεδίῳ πρὸς κατοικίαν του τὴν δεξιὰν τοῦ παλατίου πτέρυγα, ἥτις βλέπει πρὸς τὰς φιλύρας. Σιδηρὰ κλίμαξ θέτει εἰς κοινωσίαν τὸ μέρος τὸ ἐν τῷ βάθει, ὅπερ χρησιμεύει ὡς βιβλιοθήκη, πρὸς τὰ δώματα τῆς αὐτοκρατείας.

Ἀς εἰσέλθωμεν. Εἶνε εἰσόδος ὅταν λείπῃ ὁ αὐτοκράτωρ. Διερχόμεθα τὸν πρόδρομον, μᾶς ὀδηγοῦσι δὲ εἰς μικρὸν κομψὸν σαλόνιον, ἔνθα μένει συνήθως ὁ ὑπασπιστὴς τῆς ὑπηρεσίας. Ὑπεράνω τῆς θύρας ἀνάκεινται αἱ εἰκόνες τοῦ Μεγάλου Ἐκλεκτορος καὶ τοῦ Φρει-

δερίκου τοῦ Μεγάλου. Αἱ δύο αὐταὶ εἰκόνες ἐστήθησαν ἐκεῖ τῇ διαταγῇ τῆς αὐτοκρατείας, ἥτις ἤθελε νὰ εὐλογήσωσιν αὐταὶ τὸν ἀπόγονόν των Γουλιέλμον ἐπανερχόμενον τῷ 1871 ἐκ τῆς Γαλλίας. Κοσμεῖται δὲ καὶ ὑπὸ ἄλλων εἰκόνων ἡ μικρὰ αἴθουσα, αἵτινες ἅπασαι ἔχουσιν ὑπόθεσιν εἰλημένην ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ἱστορίας τοῦ Βρανδεμβούργου καὶ τῆς Πρωσίας, ὑπὸ προτυπωμάτων ἐν σμικρῷ τῶν διαφόρων πρωσικῶν κανονίων καὶ ὑπὸ ἀγαλμάτων παριστάντων στρατιώτας γερμανοὺς, γάλλους, ρώσους καὶ αὐστριακοὺς. Αἱ προτομαὶ τῶν Ἐκλεκτόρων τοῦ Βρανδεμβούργου καὶ τῶν βασιλέων τῆς Πρωσίας κοσμοῦσι τὰ γωνιάματα τῶν παραθύρων. Οἱ ὑπουργοί, οἱ στρατηγοί, οἱ σύμβουλοι καὶ ὅσοι ἄλλοι μέλλουσι νὰ παρουσιασθῶσι πρὸς τὸν βασιλέα εἰσάγονται εἰς τὴν μικρὰν ταύτην αἴθουσαν, ὅπου καὶ περιμένουσι. Στενὴ πάροδος ἄγει ἐντεῦθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Σημαιῶν, ἔνθα ὁ αὐτοκράτωρ δέχεται τὰς ἐπιτροπὰς καὶ τοὺς πρέσβεις. Εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης ὑψοῦται πυραμὶς, ἐφ' ἧς ἀποτίθενται αἱ σημαῖαι τῆς φρουρᾶς τοῦ Βερολίνου. Εἶνε πλαιὸν προνόμιον τῶν ταγμάτων τῶν ἐν Βερολίῳ νὰ ἀποθέτωσι τὰς σημαίας των εἰς τὸ βασιλικὸν παλάτιον. Ὅταν ἐξέρχεται ἡ φρουρὰ εἰς τὰ γυμνάσια οἱ σηματοφόροι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κυνηγοῦ τῆς ὑπηρεσίας ἔρχονται ἵνα παραλάβωσι τὰς σημαίας των. Πολλάκις δὲ ὁ αὐτοκράτωρ, ὅστις τυχαίνει νὰ ἐργάζεται εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, καταλείπει τὸ γραφεῖόν του ἵνα συνδιαλεχθῇ οἰκείως πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Σημαιῶν ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ πρωτότυποι εἰκόνες Βερολιναιῶν τεχνιτῶν καὶ ἀντίγραφα εἰκόνων παλαιῶν. Ἀπὸ τοῦ 1866 κεῖται ἀνοικτὸν ἐπὶ τοῦ σοφᾶ τὸ πανόγραμμα τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Καίνιχγχατς. Ἐκατέρωθεν μεγάλου καθοπτου καὶ μεταξὺ δύο παραθύρων ὑπάρχουσι δύο λαμπρὰ ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης πλήρη πασχάλων ὡν ἐπίσης ἐκ πορσελάνης. Καὶ τὰ ἀγγεῖα καὶ τὰ ὡὰ εἶνε προϊόντα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐργοστασίου. Τινὰ ἐκ τῶν ὡν περιεκοσμημένα διὰ στεφάνων καὶ ἀνθέων καὶ παχουλῶν χερουβείμ εἶνε πασχάλια δῶρα τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου.

Ἀπὸ τῆς αἰθούσης τῶν Σημαιῶν μεταβαίνομεν εἰς τὴν τῶν Ἀναφορῶν καὶ τῶν συνεντεύξεων. Πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον βλέπομεν ἐκεῖ εἶνε πάλιν τὸ ἐν ἀναγλύφῳ σχέδιον τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Καίνιχγχατς, ἀκριβέστατον. Βλέπει ἐκεῖ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐδάφους, τὰς στρατιωτικὰς κινήσεις, τὰ περὶ μέρη, τὰ πάντα. Περὶ τὴν πρᾶσιν τάπητι ἐστρωμένην τράπεζαν συνέχεται τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον. Ἐξ ἑδρῶν εἶνε τοποθετημέναι ἑκατέρωθεν τῆς τράπεζας, πρὸ τῆς θερμάστρας δὲ εἶνε ὑψηλότεραις ἑδρᾶς προωρισμένη διὰ τὸν αὐτοκράτορα. Ἐ-

κείμενον ἡ Α. Μ. βλέπει ἐντὸς μὲν τοῦ δωματίου τὸ Καίνισχρατς, ἔξω δὲ, διὰ τοῦ παραθύρου, τὸ Ὀπλοστάσιον καὶ τὸν μέγαν Φρειδερίκον. Ἐπὶ τῆς τραπέζης κεῖνται συλλογαὶ νόμων καὶ διατάγμάτων, στρατιωτικοὶ ὀργανισμοί, τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς αὐτῆς καὶ ἐν χαρτοφυλάκιον κλειδωμένον καὶ ἔχον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν· «Ἐκθέσεις τῶν μυστικῶν συμβούλων». Ἐνταῦθα κατατίθενται καὶ τὰ φιλολογικὰ ἢ ἄλλα συγγράμματα τὰ ἀπευθυνόμενα πρὸς τὴν Α. Μ.

Μακρὸν διβάνιον διήκει κατὰ μῆκος τοῦ τοίχου καὶ ἐπ' αὐτοῦ κεῖνται ἀναμικτὰ συσσωρευμένοι πίνακες γεωγραφικοὶ καὶ σχέδια καὶ βιβλία. Ὑπὲρ τὴν θερμάστραν κρέμαται ἐλαιογραφία παριστώσα τὸ ὄρος Χοενζόλλερν καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ πύργον, τὴν κοιτίδα τῆς βασιλευσούσης δυναστείας. Μονόπουν τραπέζιον παρὰ τὸ παράθυρον ὑποχσάττει πολλὰ ἐκ τῶν μικρῶν ἐκείνων δώρων, ἅτινα τόσον συντελοῦσιν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς φιλείας καὶ μεταξὺ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων καὶ μεταξὺ τῶν βασιλέων. Ἀφθονα εἶνε τὰ presse-papier, αἱ σφραγίδες καὶ τὰ γραφεῖα τὰ ἐκ κυάνου (λαζούρι) καὶ μαρτυροῦσιν ὅτι κοινότητος εἶνε ἐν τῇ αὐτῇ τῆς Ῥωσσίας ὁ σπάνιος οὗτος λίθος.

Ἄς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἰδιαιτέρον γραφεῖον τοῦ αὐτοκράτορος. Δύο μόνον ἔχει τοῦτο παράθυρα, ὧν τὸ ἐν βλέπει πρὸς τὰς φυλῶνας, τὸ δ' ἄλλο πρὸς τὸ θέατρον. Τὸ πρῶν ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ εἰσέρχεται εἰς τὸ γραφεῖον πορεύεται ἀμέσως πρὸς τὴν ἡμερολόγιον, ὅπου κρέμαται παρὰ τὸ δεύτερον παράθυρον. Ἐκαστον φύλλον τοῦ ἡμερολογίου ἔχει ἀναγεγραμμένον ἐν ῥητὸν τῆς Ἀγ. Γραφῆς, τὸν ἀριθμὸν τὸν δηλοῦντα τὴν ἐν τῷ μηνὶ τῆς ἡμέρας καὶ σημειῶσιν τῶν κυριωτέρων συμβάντων τῆς βασιλείας τῆς Α. Μ. Ὁ αὐτοκράτωρ ὅμως ἀγαπᾷ νὰ προσθέτῃ καὶ νέας σημειώσεις διὰ τῆς μολυβδίδος, αἱ δὲ σημειώσεις αὗται θὰ ᾔνε βεβαίως πολύτιμοι διὰ τὴν βιογραφίαν τοῦ Γουλιέλμου. Ἐπειτα ὁ αὐτοκράτωρ δέχεται τὸν ἱατρὸν του, ὅστις κατὰ τὸ χροῶμα τῆς γλώσσης του ἢ τῷ ἐπιτρέπει τὴν ἐξοδὸν ἢ τὸν ἀναγκάζει νὰ μείνῃ οἶκον. Μετὰ τὸν ἱατρὸν παρουσιάζεται ὁ μάγειρος, ὅστις ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς Α. Μ. δύο ἢ τρεῖς καταλόγους· τοὺς καταλόγους τούτους ὁ Γουλιέλμος ὁ Α' τοὺς μελετᾷ με ὅσῃν καὶ τὰς ἐκθέσεις τοῦ κ. Βίσμαρκ προσοχὴν. Εἶνε δὲ σπουδαῖον πρόσωπον ὁ μάγειρος οὗτος, διότι ἅμα φάγη καλὰ ὁ αὐτοκράτωρ ὅλοι τοῦ κράτους αἱ ὑποθέσεις βαίνουσι καλῶς, δίδονται ἄδειαι εἰς τοὺς στρατιώτας, νὰ ροῦχα εἰς τοὺς ὑπηρέτας τῆς αὐτῆς καὶ ὀλίγα φανερὰ εἰς τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπισκόπους. Ἡ Γαλλία ἔχει τὴν τιμὴν τοῦ νὰ ἔχῃ γεννήσῃ τὸν μάγειρον τοῦτον, ὀνομαζόμενον Οὐρβανὸν Dubois. Ὁ κ. Dubois εἶνε καὶ

συγγραφεὺς· τὸ βιβλίον του ἀριθμοῦν τρεῖς ἔως τώρα ἐκδόσεις ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις παρὰ τῷ Dentu καὶ ἐπιγράφεται οὕτω· «Ἡ καθολικὴ μαγειρικὴ, ἥτοι κοσμοπολιτικὴ μελέται ὑπὸ Οὐρβανὸν Δυβοῦ, ἀρχιμαγείρου τῶν Αὐτῶν Βασιλικῶν Μεγαλειότητων τῆς Ῥωσσίας, συγγραφέως τῆς κλασσικῆς μαγειρικῆς».

Μετὰ τὸν πόλεμον ὁ αὐτοκράτωρ ἤθελε ν' ἀποβάλῃ τὸν γάλλον μάγειρον, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτορικός του στόμαχος ἐπανάστη κατὰ τοῦ ἀκράτου τούτου πατριωτισμοῦ καὶ ὁ Dubois παρέμεινε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ μαγειρεύῃ κλασσικῶς καὶ πρὸ πάντων οἰκονομικῶς, διότι εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς οἰκονομίας εἶνε λίαν αὐστηρὸς ὁ Γουλιέλμος.

Τὸ γραφεῖον τοῦ αὐτοκράτορος εἶνε τοποθετημένον παρὰ τὸ παράθυρον. Ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου δύνασαι νὰ διακρίνῃς τὴν Α. Μ. γράφουσαν με μέγα πτερὸν ἀετοῦ. Ἐνώπιόν του ἔχει μικρὰς εἰκόνας ἢ φωτογραφίας τῶν τέκνων του καὶ τῶν ἐγγόνων του καὶ πλησίον εἰς τὰς εἰκόνας ἄλλου εἶδους ἐνθυμήματα, τὰ ὅποια μόνος του ἐσυνάξεν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, σφαίρας καὶ κομμάτια ὀβυζίων. Ἐπὶ τῆς τραπέζης κεῖται καὶ τὸ ἀγαλμάτιον τοῦ ἐπιλοχίου, ὅστις πρῶτος εἰσεπήδησεν εἰς τὸ Δύππελ. Ἐπὶ στηλοβατῶν ἀνάκεινται αἱ μαρμαρίναι προτομαὶ τοῦ βασιλέως Φρειδερίκου Γουλιέλμου, τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου, τῆς αὐτοκρατορίας Ἀλεξάνδρου Θεοδωρόβιαν, ἀγαπητῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἀδελφῆς, τῆς πριγκιπέσσης Καρλόττας τῆς Ῥωσσίας. Ὅπως δὲ καλύπτουσι τὸν τοῖχον αἱ εἰκόνες τῆς αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου. Πλὴν τούτων κρέμονται μετὰ τῶν παραθύρων τὰ μετάλλια τοῦ αὐτοκράτορος Φερδινάνδου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ἵστανται δὲ ἐπὶ στηλοβατῶν ξυλίων τὰ ἀγαλμάτια τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου με στολὴν κοζάκου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου με στολὴν οὐσσάρου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου ὑπάρχουσι δύο τράπεζαι. Ἐπὶ τῆς μιᾶς κεῖνται ἀναμικτὰ ἐκθέσεις, ἀναφοραὶ, διπλωματικὰ ἔγγραφα, ἐφημερίδες, ἐπὶ τῆς ἄλλης τὰ δῶρα τὰ ὅποια κατ' ἔτος λαμβάνει ὁ αὐτοκράτωρ παρὰ τῶν οἰκείων κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἢ τὴν ἡμέραν τῶν γεννεθλίων του. Πολλὰ ἐκ τῶν δώρων τούτων εἶνε ἔργα τῶν χειρῶν διαφόρων μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας...

Ἡ βιβλιοθήκη παράκειται τῷ γραφεῖῳ. Εἶνε αἰθουσα μακρὰ καὶ σκοτεινὴ. Ὁ εἰσερχόμενος παρατηρεῖ μηχανικὸν τὴν ἐργαλεῖον, δι' οὗ δύναται τις νὰ ἐκτυλίξῃ μεγάλους γεωγραφικοὺς πίνακας καὶ νὰ καταβιβάζῃ αὐτοὺς εἰς κατάλληλον ὕψος. Οἱ τοῖχοι σκεπάζονται ὑπὸ λαμπρῶν πινάκων. Ἐκτὸς τῶν βιβλίων ὑπάρχουσιν ἐκεῖ καὶ ὀγκώδη χαρτοφυλάκια περιέχοντα συλλογὰς φωτογραφιών, χαλκογραφιών, γελοιογραφιών,

τύπους ἀπασῶν τῶν στρατιωτικῶν στολῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἄλλα περιεργα.

Μικρὰ θύρα ἄγει εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς ὃν παράκειται τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπασιπιστοῦ. Τοῦ κοιτῶνος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ ἄλλο τίποτε παρὰ ὑπερμεγέθη καθρέπτην.

Ὅσα διὰ βραχέων μέχρι τοῦδε περιεγράψαμεν εἶνε πιστὴ τοῦ ἐν τῷ παλατίῳ οἰκοῦντος εἰκὼν.

Ἡ στρατιωτικὴ αὐτοῦ φύσις καὶ αἱ πολεμικαὶ τοῦ μέριμναι ἀντανάκλῳνται ἐν ἐκάστῳ ἐπίπλῳ, ἐν ἐκάστῃ εἰκόνι, ἐν ἐκάστῳ σκεύει. Τὸ ξίφος εἶνε διὰ τὸν Γουλιέλμον ὅτι διὰ τὸν ποιητὴν ἢ λύρην. Εἶνε τεχνίτης τοῦ πολέμου ὅπως ἄλλοι εἶνε μουσικοὶ ἢ ποιηταί. Ἄν ὁ Βαρβαρόσσας εἶνε ἡ ἐκπροσώπησις τῆς μεγαλοπρεποῦς μεσαιωνικῆς Γερμανίας, ὁ Γουλιέλμος εἶνε ἡ ἐνσάρκωσις τῆς στρατιωτικῆς Γερμανίας τῆς σημερινῆς.

Ποτὲ ἡ Γερμανία δὲν ἔσχε μεγαλητέραν δύναμιν ἢ ὅσον κατὰ τοὺς χρόνους τούτους· τοῦτο δὲ χρεωστεῖ εἰς τὸν Γουλιέλμον. Ἐμύχθησε πάντα μόχθον ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ἐκίνησε πάντα λίθον ἵνα φθάσῃ ὅπου ἔφθασε τῇ βοήθειᾳ τοῦ Μόλτικε καὶ τοῦ Βίσμαρκ. Διέλυσε βουλὰς καὶ ὑπερίκησε κωλύματα ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον εἰς ὃ ἤθελε, καὶ ἔφθασε μετὰ τὴν αὐτὴν ἀκρίβειαν καὶ ταχύτητα, μετὰ τὴν ὁποίαν φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν ἡ σφαῖρα τοῦ κανονίου. Καὶ ὅταν ὁ σκοπὸς ἐπετεύχθη ὁ λαὸς τῆς Γερμανίας ἐλησμόνησε τὴν προτέραν ἐχθρότητα, ἐλησμόνησε τὰ μέσα καὶ ἀπεῖδεν εἰς τὸν σκοπὸν καὶ ἐχαιρέτισε τὸν γηραιὸν τῶν Χοενζόλλερν ἀπόγονον ὡς σωτῆρα καὶ ὡς πατέρα.

Ἡ ὑγιεινότης τοῦ αὐτοκράτορος κρᾶσις τῷ ἐπιτρέπει τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐργασίας. Τίποτε δὲν καταβάλλει τὸν Γουλιέλμον. Ἀγαπᾷ δὲ εἰς ἅκρον τὴν δημοτικότητα καὶ πολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ μνησθῇ ἡ Γερμανία πᾶσα διὰ τῶν ἐφημερίδων ἢ ἄλλως τοὺς κόπους καὶ τὰς ἐργασίας του καὶ τοῦ βίου του τὰς λεπτομερείας.

Ὅμιλεῖ εὐχερῶς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἀποδίδονται μάλιστα εἰς αὐτὸν καὶ εὐφυολογίατινες εἰς τὴν γαλλικὴν ἐξενεχθεῖσαι. Τοιοῦτος διὰ βραχυτάτων ὁ Γουλιέλμος καὶ τοιοῦτο τὸ παλάτιόν του.

VICTOR TISSOT.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ

Ἡ ἐπινόησις τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τυφλῶν ἀνήκει εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα, καθ' ὃν ὁ Haüy ἐθεμελίωσε τὸ σύστημά του ἐπὶ τῆς ἐπομένης βάσεως· «ἐὰν ὁ τυφλὸς διαγινώσκῃ τὰ ἀντικείμενα ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐπιφανειῶν, τίνος ἕνεκα δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ διακρίνῃ τὸ α τοῦ φ, ἐὰν τὰ γράμματα ταῦτα καθίσταντο αἰσθητὰ εἰς τὴν ἀφήν·»

Ἡ βάσις αὕτη ὑπῆρξε λίαν γόνιμος, διότι ἐπ' αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἡ τῶν τυφλῶν ἐκπαίδευσις εἰς

βαθμὸν προκαλοῦντα τὴν ἐκπληξιν. Ἐπὶ κεφαλῇς ἵσταται ἡ ἐν Παρισίοις Σχολὴ τῶν τυφλῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐμορφώθησαν διακεκριμένοι ἐπιστήμονες, μουσικοὶ καὶ τεχνῖται, διδάσκουσι δὲ νῦν, τὸ πλεῖστον, καθηγηταὶ τυφλοὶ, πρὸς μερικὴν διάψευσιν τοῦ ἀρχαίου λόγιου «τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγεῖ.» Ἀκολουθῶς ἔρχονται ὁμοειδῆ καθιδρύματα ἐν Λονδίῳ, ἐν Βερολίῳ, Ἀμστερδὰμ, Δρέσδῃ, Ζουρίχῃ, Κοπενάγῃ, κλπ.

Πρὸς γενικὴν κατανόησιν τοῦ προκειμένου ἐκπαιδευτικοῦ μηχανισμοῦ, ἀρκεῖ ἡ παρατήρησις, ὅτι περιλαμβάνει πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ τέχνην, εἰς ἐκμάθησιν τῆς ὁποίας δὲν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ὁρασις, ἢ δύναται αὕτη νὰ ἀναπληρωθῇ ἀπὸ αἰσθήσεως ἑτέρας. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γραμματικὴν ἐκπαίδευσιν, τὸ ἐπόμενον ἀλφάβητον ἐπενοήθη ὑπὸ τοῦ τυφλοῦ καθηγητοῦ Braille, καὶ πρέπει νὰ ἐννοηθῶσι τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς ἕκαστον γράμμα σημεῖα ὡς ἀπλὰ ἐξοχαί, τὰς ὁποίας προξενεῖ μὲν ἐπὶ χονδροῦ χάρτου, εἰς μείζονας διαστάσεις, ἢ πίσεις ἀναλόγων τύπων μεταλλικῶν, δύναται δὲ νὰ διακρίνῃ ὁ τυφλὸς διὰ τῆς λεπτυνομένης ἀφῆς του·

a	b	c	d	e	f	g	h
i	j	k	l	m	n	o	p
q	r	s	t	u	v	w	x
y	z	æ	ø	ε	ω		

Παραλείπομεν τὰ τονούμενα γράμματα καὶ τὰ διάφορα γραφικὰ σημεῖα ὡς καὶ τοὺς ἀριθμοὺς 1—9 καὶ 0, τὰ ὅποια δι' ἀναλόγων πρὸς τοὺς ἀνωτέρω τύπων ἐκδηλοῦνται ἐπὶ τοῦ χάρτου.

Ἐν τῇ Παρισινῇ Σχολῇ τῶν τυφλῶν ἐκπαιδεύονται 250 ἀτυχεῖς παῖδες, συντηρούμενοι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ιδιωτῶν.

Ἡ ἐν Λονδίῳ Σχολὴ τῶν τυφλῶν φιλοδομήθη ἀπὸ ιδιωτικῶν εἰσφορῶν καὶ συντηρεῖται ἀπὸ τοιούτων. Δὲν εἶναι δεκατοὶ παῖδες μικροτέρης ἡλικίας τῶν 12 ἐτῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν διδασκόμενων αὐτοῖς τεχνῶν διακρίνονται ἡ καλαθοποιία, ἡ ὑποδηματοποιία κλπ. Ὑπολογίζεται δὲ εἰς 60 χιλ. δρ. ἡ ἐνιαυσία παραγωγή τοῦ κατὰ τὴν ματὸς, χρησιμεύουσα εἰς τὴν συντήρησιν του!

Ὅτε, κατὰ τὸ 1567, οἱ ἐν Κρήτῃ Ἕλληνες χριστιανοὶ ἐκακοποίησαν Ἰουδαίους τινὰς ἐμποροῦς, ἀπέστειλεν αὐτοῖς ὁ Πατριάρχης σοβάρας καὶ ἐντόνους παρασπάσεις, ἡπείλησεν ἀφορισμὸν κατὰ τῶν αὐτοργῶν, καὶ μετ' εὐχαριστήσεως ἀναγινώσκει τις σήμερον τὸ συμπέρασμα τῆς ἐ-

1. Ἐστὶν ἐκ τῆς Οἰκονομ. Ἐκθεσεως.

πιστολῆς ἐκείνης, δυνάμενον νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς ἄλλην ἐποχὴν :—« Ἡ ἀδικία εἶνε πάντοτε ἀδικία, οὐδεὶς δὲ οὐδέποτε δύναται νὰ δικαιολογηθῇ διὰ τῆς προφάσεως ὅτι ἀλλόθρησκον ἠδίκησεν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε διὰ τοῦ Εὐαγγελίου : μὴ ἀδικῆτε μήτε κακοურγῆτε. Οὐδεμίαν διάκρισιν ἐποίησεν, οὔτε ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς νὰ βλάπτωσι τοὺς ἀσεβεῖς. »

Τὸ ὥραϊον καὶ σπάνιον αὐτὸ ἀνεξιθρησκίας παράγγελμα, ὑπὸ πνευματικοῦ ἄρχοντος λεγόμενον, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἐτήρησεν ἐν ζοφεῇ δυστυχίας ἐποχῇ τὴν συνείδησιν τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς κλήσεως.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πόσον ταχέως λησμονεῖται ὁ ἄνθρωπος εἴτε ἐντὸς πενιχρῶς νεκρικῆς κάλπης, εἴτε ἐντὸς πυραμίδος ! Τὸ ἀθάνατον ἡμῶν ἐγὼ λογίζεσθαι ἀπὸν, ὅπως ὁ κωμῶδης, ὁπόταν διέρχεται τὰ προσκήνια, μὴ διακρινόμενος πλέον ἐπὶ τῆς σκηνῆς μεταξὺ τῶν δρώντων ἔτι προσώπων.

Μόνον τοῦ λίχνου τ' ἄσματτα, ἡ ἡχώ αὐτῶν τοῦλάχιστον, δύνανται ν' ἀποκοιμίσωσι τὴν ψυχὴν, ὁπόταν αὕτη πολὺ ἐκλαυσεν.

Πάντων κορέννεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ αὐτῆς τῆς ἀγνοτέρας εὐτυχίας. (J. P. Richter).

ΥΠΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ φωτός ἐπὶ τῆς υγείας τοῦ ἀνθρώπου.

Συνέκμη καὶ τίτλος· ἰδί σελ. 271.

Δ'

Τεχνητὸν φῶς εἶνε τὸ διὰ τῆς καύσεως φλογιστικῶν οὐσιῶν παραγόμενον ἐν καιρῷ νυκτός πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐλλείποντος ἡλιακοῦ. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ ἐντελῶς τὴν χρῆσιν τοῦ τεχνητοῦ φωτός· διότι εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι τοῦτο, εἴτε ἰσχυρὸν εἶνε, εἴτε ἀμυδρὸν, παράγει μείζονα βλάβην εἰς τὴν ὄρασιν ἀφ' ὅσων οἱ αὐτοὶ βαθμοὶ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός· ἐπειδὴ ὅμως εἶνε ἀδύνατον ν' ἀποφύγῃ τις τὴν χρῆσιν τοῦ ἐντελῶς, ἀνάγκη νὰ ἐκλέγῃ τὸ καταλληλότερον καὶ τὸ ἥττον ἐπιβλαβὲς καὶ νὰ ἐργάζεται δι' αὐτοῦ ὅσον οἶόν τε ὀλιγώτερον. Αἱ κυριώτεροι πρὸς παραγωγὴν τεχνητοῦ φωτός ὕλαι εἶνε τὸ στέαρ, τὸ σπέρμα τοῦ κήτους, ὁ κηρὸς, τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ἀερύφως (gas). Ἐκ τούτων τὸ στέαρ καὶ τὸ κακὸν ἔλαιον παράγουσι φλόγα ἄτακτον καὶ συνεχῶς ἀναθρόσκουσιν, διὸ καὶ ἀκατάλληλον· τὸ καλὸν ἔλαιον δίδει φῶς γλυκὺ καὶ ἀκίνητον· τὸ δὲ σπέρμα τοῦ κήτους παρέχει φῶς ἀσθενές, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτοῦνται δύο τοῦλάχιστον λαμπάδες ἐξ αὐτοῦ, καίουσαι συγχρόνως. Τοῦ κηροῦ τὸ φῶς εἶνε ὀμαλὸν, εὐάρεστον καὶ σταθερόν· τὸ δὲ ἀερύφως

εἶνε ζωηρὸν καὶ διαχυγές, ἀλλὰ κουράζει τὴν ὄρασιν διὰ τε τὴν συνεχῆ διακίνησιν τοῦ, καὶ διότι παρέχει εἰς τὰ ἀντικείμενα λευκότητά τινα ἀσυνήθη. Ἐξ ὅλων λοιπὸν τῶν τεχνητῶν φώτων καταλληλότεστα διὰ τὴν ἐσπερινὴν ἐργασίαν εἶνε τὰ παραγόμενα ἐκ καλοῦ καὶ καθαρισμένου ἔλαιου, ἐκ κηροῦ καὶ ἐκ σπερματοκήτους.

Ἐκ τῶν προειρημένων ἐξάγονται οἱ ἀκόλουθοι ὑγιεῖνοι κανόνες, τηρητέοι κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ φωτός, φυσικοῦ ἢ τεχνητοῦ :

1^{ον} Πρέπει τις ν' ἀποφεύγῃ ὅσον οἶόν τε τὴν παρατεταμένην ἢ συγὴν ἐνατένισιν ἰσχυροτάτου φωτός, ὡς τοῦ ἡλίου, τοῦ ἡλεκτρικοῦ φωτός κτλ.

2^{ον} Οἱ ὡς ἐκ τῆς κατοικίας ἢ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ἀναγκαζόμενοι νὰ ἐκτίθενται εἰς τὴν ἐπιδράσιν ἀφθόνου φωτός δεόν νὰ φέρωσι κεχρωματισμένους διόπτρας (ὀμματουάλια) αἰρετάς· τοιαύτας δηλ. ὥστε νὰ μὴ μένωσιν ἀενάως προστηρημέναι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ νὰ τίθενται καθ' ὅς στιγμὰς ὑπάρχει ἀνάγκη, καὶ νὰ ἐξάγονται ἐν τῇ σκιᾷ καὶ ἅμα τῆς ἀνάγκης παρερχομένης· τοῦτο δὲ, διότι αἱ ὕελαι ἔχουν τὴν ιδιότητα τοῦ νὰ συγκεντρώνωσι τὴν θερμότητα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσωσι τοῦ νὰ διασκεδασθῇ· ἐκ τῆς συγκεντρώσεως δὲ ταύτης δύναται εὐκόλως νὰ ἐπέλθῃ ὀφθαλμία ἰσχυρά.

3^{ον} Πρέπει τις ν' ἀποφεύγῃ ὅσον δύναται τὴν ἐργασίαν διὰ τοῦ ἀμυδροῦ φωτός.

4^{ον} Οἱ εἰς συνεχεῖς ἀντιλήψεις ἀντιθέσεων τῶν χρωμάτων ὑποκείμενοι, ὡς ζωγράφοι καὶ γραφεῖς, πρέπει νὰ προτιμῶσι μὲν τὴν ἐργασίαν διὰ τοῦ ἡλιακοῦ, ν' ἀποφεύγωσι δὲ ταύτην διὰ τοῦ τεχνητοῦ, καὶ κάμνωσιν ἡμερῶν τινῶν διακοπὰς μετὰ πᾶσαν σύντονον καὶ μακρὰν ἐργασίαν.

Οἱ ὑποχρεωμένοι νὰ ἐργάζωνται διὰ τεχνητοῦ φωτός πρέπει :

α'—Νὰ παράγωσιν αὐτὸ οὔτε ἄπλετον, οὔτε ἀμυδρὸν, ἀλλ' ἱκανῶς ἐπαρκοῦν, ἥρεμον δὲ, ὁμοιόμορφον, γλυκὺ καὶ εὐάρεστον· β'—Νὰ προτιμῶσι τὸ διὰ κεκαθαρωμένου ἐλαίου παραγόμενον, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τὸ ἐκ κηροῦ καὶ σπερματοκήτους, τὰ δὲ λοιπὰ ν' ἀποφεύγωσι· γ'—Νὰ περιφράσωσι τὴν φλόγα δι' ὕελινου κυλίνδρου, φέροντος ἔξωθεν σκιάδα ἀδιαφανῆ, ὥστε τὸ φῶς νὰ πίπτῃ ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐργασίας χωρὶς νὰ προσβάλλῃ κατ' εὐθείαν τοὺς ὀφθαλμούς· δ'—Ἐπειδὴ παρετηρήθη, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κουράζονται ὀλιγώτερον ὅταν τὸ φῶς ᾖ μεγαλύτερον μὲν ἀλλὰ μακρὰν τοῦ ἐργοχείρου τεθειμένον, ἢ ὅσον ὅταν ᾖ μικρότερον καὶ πλησιέστερον, διὰ τοῦτο εἶνε προτιμώτερον νὰ ἐργάζεται τις ὑπὸ λυχνίαν, ἔχουσαν μέγα φῶς καὶ οὔσαν ἀνηρητημένην ἀνωθεν τῆς τραπέζης ἢ καὶ ὀλίγον τι ὑπερθεῖν τοῦ.